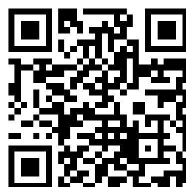
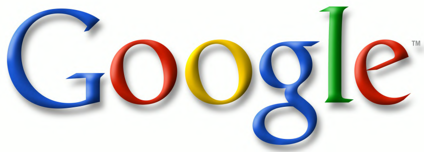
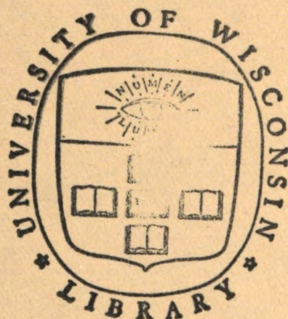

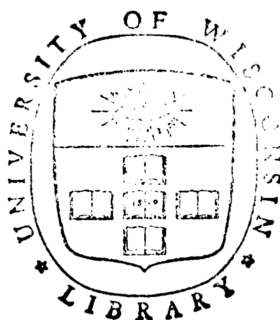

FAGRSKINNA

UNIVERSITY OF WISCONSIN
LIBRARY

Halvor C. Hanson.

FAGRSKINNA

FAGRSKINNA

FAGRSKINNA

EN NORSK KONGESAGA

OVERSATT AV
JOHAN SCHREINER

FABRITIUS & SØNNERS FORLAG

INNHOLD

Side

INNLEDNING.

Fagrskinna er en saga om de norske konger fra Halvdan Svarte til 1177.

Islendingen Thormod Torfæus, som var kong Christian V's norske historiograf, fant et håndskrift av sagaen og kalte det Fagrskinna fordi det var sjeldent vakkert i innbinding og utstyr. Men det håndskrift Torfæus kjente gir ikke den oprinnelige form av sagaen, det omfatter også en rekke tillegg og utvidelser av betydelig senere dato.

I Arne Magnussons samling fantes et håndskrift av sagaens eldste redaksjon, og senere kalles disse to under ett for Fagrskinna.

Begge håndskrifter kom fra Norge til Danmark, men gikk tapt ved det danske universitetsbiblioteks brand i 1728. Fagrskinna kjennes nu bare gjennem forskjellige avskrifter fra det 17de århundre.

I middelalderen het denne saga Nóregs konunga tal; direkte oversatt blir det: Opregning av Norges konger.

Vi har et vidnesbyrd om hvor populær sagaen var i gammel tid. I Håkon Håkonssons saga blir den omtalt i beretningen om kongens dødsleie. Det heter der: «Under sin sykdom lot han først lese latinske bøker for sig. Men så syntes han det var brysomt å tenke efter meningen. Da lot han norrøne bøker lese for sig, netter og dager; først sagaer om hellige menn. Og da det var slutt på dem, lot han lese Konungatal om Halvdan Svarte, og siden om alle Norges konger efter hverandre.»

Fagrskinna er satt sammen i 1220-årene, altså i begynnelsen av Håkon Håkonssons regjeringstid. Forfatteren kjenner vi ikke, men det er hevet over tvil at han har vært islending. Imidlertid er det flere ting som tyder på at sagaen er skrevet i Norge, nærmere bestemt i Trøndelag.

Efter Snorre Sturlasons Heimskringla er Fagrskinna den utførligste kilde for kjennskapet til vår gamle historie. Mellem de to verker er det også en meget nær forbindelse.

Den første frukt av Snorres historiske studier var den særskilte saga om Olav den Hellige. Siden gikk dette verk i noe endret form over i Heimskringla, hvor Olavssagaen inntar den centrale plass.

Fagrskinnas forfatter har benyttet Snorres Olavssaga som kilde for beretningen om denne konges

historie. Til gjengjeld bygget Snorre, da han skrev Heimskringla, på Fagrskinnas fortelling om de øvrige norske konger, iallfall de som styrte før Olav den Hellige.

Vi må ha lov til å tro, at når Snorre utvidet sitt oprinnelige verk om kong Olav til også å omfatte Norges øvrige landsstyrere før Sverres tid, da skyldes dette at han i mellemtiden har fått kjennskap til Fagrskinna. I dette verk har vi da å søke den viktigste forutsetning for Snorres kongesagaer.

Den nære sammenheng mellem de to sagaer forhindrer ikke at de er overordentlig forskjellige. Gjennem avvikelsene fra Heimskringla viser Fagrskinna sin egenart som kunstverk. Heimskringla er skapt av en *enkelt mann*, en dikter som raket op over andre. Fagrskinna bærer den *folkelige* fremstillings preg, sagaens forfatter er og blir anonym.

Snorres mål er å skape en sammenhengende fortelling, et helstøpt verk. Derfor optrer han med stor selvstendighet overfor sitt stoff, som stadig blir omformet og supplert. Heimskringla er ved dette blitt kunstverket fremfor noe annet i den norrøne prosalitteratur, men det kan ikke nektes at det samtidig har tapt i umiddelbarhet.

I motsetning til det konstruerte i Heimskringla, har Fagrskinna bevart overleveringens trekk. Mens Snorre streber efter å være den objektive historiker, som ikke vil se mennesker eller hendelser bare fra én side, møter vi i Fagrskinna i enkelte scener den ensidighet som

gir så mange av eventyrene deres charme. Skildringen av Håkon jarls optreden overfor danekongen Harald Gormsson er et typisk eksempel. Hvor meget mere ondskap og humor er det ikke her i Fagrskinnas enn i Heimskringlas fortelling!

Bak kongesagaen ligger ikke en sammenhengende overlevering, men avsluttede beretninger om kamper eller andre minneverdige hendelser, beretninger av høist forskjellig litterær og historisk verd. Fagrskinnas forfatter har nøiet sig med å binde sammen en rekke slike scener og enkeltskildringer og har fylt ut mellemrummene ved å dra nytte av skaldenes kvad. Dette er grunnen til at stilen ikke overalt er den samme i Fagrskinna, at fremstillingen ofte virker ujevn og ophakket. Men derved gir denne saga et riktigere billede av tradisjonen, av folkets kunst enn Heimskringla. Av og til kommer også forfatteren med resonnerende tilføielser for egen regning, og her er sproget sammentrengt og alt annet enn folkelig.

Ett særmerke har Fagrskinnas forfatter: en fremtredende tilbøielighet til å holde sig unda undrer og alt overnaturlig. Han er rasjonalisten blandt de gamle sagamenn. Det er antagelig grunnen til at skildringen av slaget på Stiklestad er så påfallende knapp; tradisjonen om slaget hadde vevet historie og legende så fast sammen, at det var vanskelig å plukke dem fra hverandre.

Heimskringlas litterære fortrinn er i mange tilfelle skapt på bekostning av den historiske sannhet. Stort

sett er Fagrskinna som kilde å foretrekke fremfor Snorres verk.

Mens Snorres Heimskringla foreligger i en rekke oversettelser og er kjent av alle nordmenn, har Fagrskinna ikke tidligere vært overført til moderne sprog.

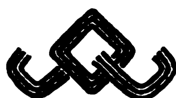
Denne oversettelse bygger i alt vesentlig på den eldste redaksjon av Fagrskinna. Den omfatter bare sagaens første del, frem til Olav den Helliges fall på Stiklestad.

Jeg har funnet det overflødig å ta med annen del, da den ikke er særlig forskjellig fra beretningen hos Snorre. Felles skriftlige kilder synes her å ha ligget til grunn for begge verker. Det er i første avsnitt Fagrskinnas egenart er mest fremtredende.

Sproget i oversettelsen har jeg søkt å gjøre så naturlig og enkelt som mulig. Dette gjelder ikke bare prosaen, men også kvadene, hvor forskjellen i rytme mellem det gamle sprog og vårt nuværende trer skarpest frem. Jeg har ikke satt noe inn på overalt å bevare versenes oprinnelige antall stavelser, som var bundet til bestemte regler; heller ikke har det vært mig om å gjøre å holde fast ved skaldenes kjenninger. Hensikten har ikke vært å gi en forestilling om den gamle poesis nyanserikdom og dristige ordmaleri, men bare å vise hvorledes kvadene går inn i teksten som en støtte for selve fortellingen.

Oslo 1926. JOHAN SCHREINER.

HER TAR NORGES KONGESAGA TIL, OG FØRST FORTELLES OM HALVDAN SVARTE.

Halvdan Svarte, sønn av Gudrød Veidekonge, hadde større rike enn sine forfedre. Han hadde mange menn i sitt følge og var vennesæl. Hans hustru var Ragnhild, datter av Harald Gullskjegg, konge i Sogn. De hadde en sønn som het Harald. Morfaren hadde gitt ham sitt navn; han tok gutten til sig og gjorde ham til sin fostersønn og gav ham hele sitt rike efter sig. Da den unge Harald var ti vintrer gammel døde morfaren. Han var sønneløs og derfor tok dattersønnen arven, slik det før var avtalt. Han blev tatt til konge over Sygnafylke, men samme år døde han.

Da tok hans far Halvdan riket efter sin sønn, og han satte den jarl over riket, som het Atle den Smale. Samme år som disse to konger var døde fikk kong Halvdans hustru Ragnhild sott og bane. Kongen tok da en annen hustru; hun het også Ragnhild. Hennes far var Sigurd Orm-i-øiet, sønn av Ragnar Lodbrok. Halvdan og hans hustru fikk en sønn; de gav ham navn efter broren og kalte ham Harald.

En ting var underlig med Halvdan: han drømte aldri. Dette bar han frem for den mann som het Torleiv Spake og søkte råd om, hvad han skulde gjøre ved det. Torleiv sa hvad han hadde for skikk når han ønsket kunnskap forut om en ting; han gikk i et svinebol og sov der, og da slog det alltid til at han drømte. Kongen gjorde dette, og han fikk da denne drøm. Han syntes at han hadde stort hår, og hans hår var fullt av lokker. Noen lokker var så side at de rakk ned til jorden, noen til midt på tykk-leggen eller til kneet eller til midjen; men noen rakk ikke lenger enn til halsen, og noen var bare såvidt sprunget ut av hodebunnen som hornknuter. Lokkene hadde alle slags farver, men én lokk var fagrere og lysere enn alle de andre.

Denne drøm fortalte han til Torleiv, og Torleiv tydet den slik at han vilde få stort avkom, og hans ætt vilde råde for landene med megen heder; men like stor ære skulde ikke bli alle til del. I hans slekt vilde det komme én som var større enn alle andre. Og det har menn holdt for sant, at denne lokk bar bud om den hellige Olav, som er helligere og mere strålende både i himlen og på jorden enn alle andre konger i Norge, efter hvad folk vet.

Med Halvdans død gikk det slik til. Han var i gjestebud på Hadeland, men da han fôr derfra i slede druknet han i Randsfjorden i Røykenvik, kort fra det sted hvor det var en nautbrønn. Siden blev han ført til Stein på Ringerike og hauglagt der.

OM HARALD HÅRFAGRE.

Harald, sønn av Halvdan Svarte, tok kongedømmet efter sin far. Han var da en ung mann regnet efter vintrer, men eide i fullt monn den mandighet som det sømmet sig en høvisk konge å ha. Han hadde stort hår med en underlig farve. Det tyktes mest likt fager silke. Han var vakker og sterk og så høi som en kan se på hans bautasten som står ved Haugesund. Han var en meget vis mann, fremsynt og djerv, og hadde også hell med sig. Det var hans mål å bli herre over Norges rike, og av hans ætt er landet hevet til ære like til våre dager, og slik vil det alltid være. Gamle menn sluttet sig til ham og støttet hans plan med vise råd. Unge sveiner og modige

menn samlet sig om ham fordi han gav rike gaver og hans hird var gjev. Om dette taler skalden Hornklove; han var en gammel venn av kongen og hadde jevnlig vært ved hirden fra han var barn.

Lytte til mitt kvad
må sverdenes stridsmenn
mens jeg om Harald den rike
forteller odders idrett.
Jeg vil gjengi de ord
jeg hørte av en mø,
hvit og med skinnende hår.
Hun talte med en ravn.

Vis tyktes valkyrien,
tolket fuglers tale.
Kvinnen med det skarpe
blikk ei kjærlighet kjente.
Ravnen på klippe-pynten
hilste hun,
den lys-hårede
med den hvite hals.

Hvordan lever I, ravner?
Hvor er I kommet fra
så tidlig på dagen
med blodige nebb?
Kjøtt henger i klørne,

lukt av lik I sprer.
I natt har I vært
hvor falne var å finne.

Fuglen med de sorte fjær,
ørnens fosterbror,
tørret nebbet
og tenkte på svar:
Harald fulgte vi,
Halvdans sønn,
den unge Yngve-ætling,
siden vi krøp av egget.

Jeg trodde du kjente
kongen som bor på Kårmt,
nordmennenes herre,
han rår for dype kjøler.
Hans skib har skinnende
spanter og røde skjold,
tjærede årer, og telt
som sjøen sprøiter mot.

Ute vil han jul drikke,
får alene han råde,
den fremdjerve fyrste,
og lage Frøys lek.
Den unge blev lei av
ilden og inne sitte,
av varme stuer
og dunfylte vanter.

I disse frasagn er vist kong Haralds sed den tid han ryddet riket for sig. Dette er videre kvedet i samme kvad og spurt på denne vis om hans gavmildhet.

Hvor gavmild er han,
den kraftige kriger,
mot sine idrettsmenn
som verger hans land?

Mange gaver får
de kamp-kjente menn
som i Haralds gård
leker med brikker;
gods han gir dem
og blanke sverd,
sydlandske spyd
og østrøne kvinner.

Da er de glade
når kamp de venter;
straks er de klare,
årene senker de,
sliter i hamlene
så tollepinner knekker;
kraftig de seiler
når kongen vil.

Enn jeg spør dig
om skaldenes stilling,

siden du synes
kjenne mennenes ferd.
Om dem som Harald har
vet du vel å berette.

Deres klær
og ringer av gull
vidner om
at de er kongens venner.
De bærer røde kapper
med fagre render,
sverd som sølvet smykker,
gylne bånd til skjoldet,
strålende hjelmer
og armbårne ringer
som Harald har gitt dem.

Dette er vidnesbyrd om kongens gavmildhet. Ved mot og djervhet bragte hans kjemper ham heder. De var så modige og uredde at de verget den fremste del av fylkingen i kampen. De hadde vargskinns-stakker istedenfor brynjer. Om dem sies det her:

Om berserker, bloddrikker,
vil jeg dig spørre.
Hvordan er disse
kampdjerve menn
som stadig søker strid?

Ulvhedner heter de,
i slaget bærer de
blodige skjold.
De rødfarver spydene
når i kamp de kommer.
Der står de sammen.
Den kloke konge, jeg vet
bare setter lit til
dristige drenger
som hugger i skjold.

Her er det også sagt at kong Harald hadde lekere i sin hird:

Lite har jeg spurt dig
om lekere og narrer.
Hvad gjør Andar
og hans feller
i Haralds hus?

En hund elsker Andar,
den er uten ører;
de to gjør løier
til kongens latter.
Det er også andre,
som ild skal bære
gjennem brennende bål.

For alt dette blev han kjent og holdt fast ved sin farsarv. Han øker også sitt rike på

mange vis, slik det fins vidnesbyrd om: noe ved strid, noe ved fager tale og vennskap med dem som styrte før, noe ved lykketreff, noe ved klokskap og list eller på annen måte. Da Harald hadde tatt sin farsarv gav han Atle den Smale jarlsnavn og de samme veitsler som han hadde hatt av Halvdan. Det var Sygnafylke og Fjaler; hans hovedgård var på Gaular.

Når kong Harald tok veitsler og det ikke var ufred, hadde han med sig 60 hirdmenn; da er alle menn av høi byrd regnet med, men alle som tjente ved veitslene er utalt. Men da det bragte meget strev og møie, måtte han ikke komme efter avtalt tid for å ta veitsler i Sogn hos sin jarl Atle. Han sendte sine menn for å ta veitsler og det var slik i tre somrer at han ikke selv kom dit. Kongens menn bød med sig sine frender og venner, og de var mere enn 100 mann som tok veitsler. De bar sig ille og gjorde ved drikken mange voldsverk. Den fjerde sommer da kongens menn kom til Atle, drev jarlen dem bort med skam og vilde ikke vite av deres overmodige ferd. Han bad kongen selv ta veitslene eller gods isteden. Disse menn fant kong Harald og hans folk i veitsle nord i Trøndelag på Lade

hos Håkon Gamle. De fortalte om sin vanære. Kongen blev vred da han spurte denne tidende. Da bad Håkon om å få Sygnafylke til len av kongen på de vilkår som Atle jarl hadde, og det lot kongen ham få. Samme år fôr Håkon Gamle med en hær av trønder og håløyger syd langs landet. Atle jarl drog mot ham, og de møttes i Stavanes-bukten på Fjaler; der sloss de med iver og stort mot. Håkon jarl falt og hans menn led nederlag. Så sier Eyvind Skaldespiller, far av Hårek fra Tjotta, i det kvad som er kalt Håløygjatal:

Hærmannen
Håkon
blev bitt av våben
da strid han søkte.
I odders gny
på Fjaler
Frøys ætling
lot sitt liv.

På det sted
der Grjotgards
sønns venne-skare
stupte i døden,
blev bukten ved Stavanes

blandet med blod
i strids-gudens
store stevne.

Atle jarl blev såret og døde fem netter senere på det sted som siden heter Atløy. Efter denne kamp flyktet Atles sønner fra landet.

Men Sigurd, sønn av Håkon Gamle, sluttet vennskap med kong Harald og fikk av ham jarlsnavn. Kong Harald la efter dette hele Trøndelag og alt land nord til Finnmark under sig. Noen gav sig under ham efter egen vilje og av vennskap, andre av frykt.

Da gjorde kong Harald det løfte, at han ikke skulde la sitt hår skjære før han hadde skatt av hver opdal og hvert utnes, så vidt som Norge er øst til skogene og nord til havet. Herefter fikk han mange kamper i lange tider. Den hårdeste og største kamp hadde han i Hafrsfjord nord for Jæren mot to konger, Kjåtve Rike og Haklang. Mange mektige menn og stor hærmakt fulgte dem, slik skalden Tjodolv fra Kvine sier:

Hørte du i Hafrsfjord
drønn av drotters dyst?
Den ættstore konge

kjempet mot Kjåtve;
knarrer kom østfra,
lystne til kamp,
med kneisende hoder
som utskårne smykker.

Bønders flokk dem fylte
og hvite skjold,
vesterlandske spyd
og velske sverd.
Berserker brølte,
stridstid stundet til.
Ulvhedner hylte,
mens spydene rystet.

De fristet den fremdjerve,
han lærte dem å fly,
østmenns herre
som holder til på Utstein.
Skibene fikk fart
da kongen kom;
skingret hugg mot skjold
før Haklang falt.

Halsdigre høvding
snart blev lei av
holde landet mot Luva.
Han tok holmen til skjold.

De som var såret
sank under setene,
stakk baken i været,
nesen ned i bunnen.

På baken lot de blinke
sine skinnende skjold,
de sindige sveiner,
når stener dem slog.
Hjem fra Hafrsfjord
inn over Jæren
løp mennene mot øst;
mjøden de mintes.

Her nevner Hornklove denne kamp:

Han som ryddet bleke skib
alt i barne-alder,
satte i rette stund
skutene i sjøen.
Stormen førte
skibet fra nord,
fyrsten fôr til møte
med begge konger.

De hissige hærmenn
hilstes uten ord
med susende spyd i striden;
skjoldenes sang hørtes.

Kongen kjempet mot krigere,
pilene svirret og hvinte,
sårene spyttet
brennende blod;
stridsmenn segnet
i skibets stavn,
rasende runget
sverd mot skjold.

Efter dette skapte han fred i landet, og tok skatter både langs kysten og inne i landet. Nu var Harald blitt fullvoksen i styrke, vekst og råd. Hans hår var langt og floket, derfor blev han kalt Luva. Da skar Ragnvald Mørejarl hans hår og gav ham navn og kalte ham Harald den Hårfagre. Da var han mer enn 20 år gammel.

Han hadde mange barn, og av hans ætt er alle Norges konger kommet. Han kjempet ti år i landet før han blev enevoldskonge i Norge; han fredet landet vel og skapte gode seder. Harald hadde 20 sønner, og med mange kvinner. Bare to av dem blev konger i Norge, Eirik Blodøks og Håkon den Gode. Eirik var blandt de eldste av hans sønner, Håkon hørte til de yngste. Den 3dje var Olav Digerbein, den 4de var Bjørn Kjøpmann som noen kalte Buna, den 5te var

Gutorm, den 6te var Halvdan Svarte, den 7de var Dag, den 8de var Ring, den 9de var Gudrød Skirja, den 10de Ragnvald, den 11te Sigtrygg, den 12te Frode, den 13de Rørek, den 14de Trygve, den 15de Gunrød, den 16de Eystein, den 17de Sigurd Rise, den 18de Gudrød Ljome, den 19de Halvdan Hyrbein som noen kaller Håfot, den 20de Ragnvald Rykil som noen kaller Ragnar.

HARALD HÅRFAGRE OG ADALSTEIN DEN GODE, KONGE AV ENGLAND.

På denne tid rådde for England en ung konge, Adalstein den Gode. Han var den gjeveste fyrste i Nordlandene. Han sendte menn til Norge til kong Harald med slik sending, at sendemannen gikk frem for kongen og rakte ham et sverd med gullprydet hjalt og håndtak, og hele sliren var også smykket med gull og sølv og dekket av kostbare stener. Sendemannen holdt sverdhjaltene frem mot kongen og sa: «Her er et sverd som Adalstein Englands-konge sender eder som gave, herre konge.» Kongen tok om håndtaket, og straks mælte sendemannen: «Nu tok I slik som vår konge vilde, og nu skal I være

hans mann og sverdtaker.» Kong Harald skjønte at dette var gjort til spott. Han tenkte sig nøie om, og spurte sine rådgivere om han skulde drepe sendemannen eller håne kongen på annen vis. Ikke vilde han være hans mann, eller noen annens i verden. Da mintes kong Harald efter sine menns tale, at det ikke var kongelig å drepe en annen konges sendemenn, som ikke bar frem annet enn sin herres ærend, men at han heller skulde møte råd med råd og ord med ord. Han lot Englands-kongens menn fare bort i fred.

Sommeren efter sendte kong Harald skib vest til England, og han satte sin venn Hauk Håbrok til å styre det. Kong Harald gav ham en gutt som hans trælkvinne Tora Moster-stang hadde født. Hun var ættet fra Moster på Sunnhordland. Gutten het Håkon, og moren sa at han var sønn av kong Harald. Men Hauk kom vest til England og fant kong Adalstein i London; han gikk frem for ham da bordene var tatt bort, og hilste kongen. Kongen bød ham velkommen. Da sa Hauk: «Herre! Harald, nordmennenes konge sender eder gode hilsener, og med dem en hvit fugl som er vel temmet; han bad eder temme den ennu bedre fra nu av.» Han tok

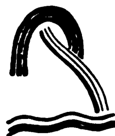
barnet ut av sin kappeflik og satte det på kongens kne. Kongen så på det. Hauk stod foran kongen og bøide sig ikke for ham. Han hadde på sin venstre side et skarpt sverd under kappen og slik var alle hans menn rustet; ialt var de 30 mann. Da sa kong Adalstein: «Hvem eier dette barnet?» Hauk svarte: «En trælkvinne, og kong Harald mælte at du skulde fostre barnet for henne.» Kongen sa: «Ikke har denne gutten træleøine.» Hauk svarte: «Moren er trælkvinne og hun sier at kong Harald er faren; nu er gutten din knesetting, konge, og du har like stor skyldighet mot ham som mot din sønn.» Kongen svarte: «Hvorfor skulde jeg fostre Haralds barn, selv om det var barn av hans egen hustru, og så meget mindre en trælkvinnes sønn!» Han grep med den ene hånd sverdet som lå hos ham og med den annen barnet. Da sa Hauk: «Nu har du tatt til fostersønn og knesatt kong Haralds barn, konge, og nu kan du myrde det om du vil; men ikke vil du derved kunne øde alle kong Haralds sønner; og det vil bli sagt herefter som inntil denne dag at den er minst gjev som fostrer en annens barn.» Efter dette vendte Hauk sig bort og slynget kappen om på

venstre side, og han hadde sitt sverd i høire hånd. Den gikk først ut av hans menn som var gått sist inn, og dernest drog de til sitt skib. De fikk god vind fra land ut til havs, og den nyttet de og seilte til Norge. Og da de kom for kongen takket han Hauk vel for hans ferd.

Men kong Adalstein lot Håkon fostre i sin hird, og han blev siden kalt Adalsteinsfostre.

I disse saker mellem kongene fantes det, at enhver av dem vilde kalles større enn den annen. Men det blev ikke gjort noen forskjell i deres verdighet av denne grunn, og enhver av dem var konge over sitt rike til sin dødsdag.

OM EIRIK BLODØKS.

Eirik Blodøks var den av Haralds sønner som kongen elsket mest, og fordi kong Harald var tungfør av elde hedret han Eirik ved det at han ledet ham i sitt høisete og satte ham til høvding innen hirden og lot ham hete konge. Han gav ham å styre sin hird og makt til å skifte kongssaker og dømme landslov. På denne vis stod riket i tre vintrer før kong Harald døde. Han fikk sottedød på Rogaland og er hauglagt ved Haugesund. Da hadde han vært konge i 73 vintrer.

Efter Harald tok Eirik Blodøks riket, men Håkon var vest i England. Kong Eirik var gift med Gunhild, som blev kalt kongsmor, datter

av Assur Tote eller Lavskjegg nord fra Hålogaland. Kong Eirik var en stor og sterk mann og modig; han var vakker og eftergivende, men hård i hug og havesyk og uforsiktig; han var seiersæl og en stor kriger. Gunhild, hans hustru, var fager og fin, liten av vekst, listig men svær til å snakke; hun var grusom og lite vennekjær, dertil meget lysten efter gods og land. De hadde noen sønner som het så: Gamle, Gutorm, Harald, Erling, Ragnfrød, Sigurd Sleva. Ragnhild var deres datter, som blev gift på Orknøyene.

Denne tid var kort, men likevel tyktes den landets menn lang nok, fordi de kalte kongen eftergivende og dronningen ond. Dette viste sig ved det at Eirik lot drepe Bjørn Kjøpmann, Olav Digerbein og flere andre av sine brødre. Det var mange menns tale, at han vilde øde sine brødre og råde alene for kongedømmet, og slik heve sine sønner til makten efter sine dager. Av den grunn blev han lite vennesæl hos hele almuen.

OM HÅKON DEN GODE.

Håkon den Gode blev fostret hos kong Adalstein og tok der dåpen i barnealderen. Om ham er sagt at han var lik sin far i fagerhet, men var sterkere og større enn hans ættmenn hadde vært. Toralv Skolmsson blev kalt jevnsterk med Håkon, men ikke fantes en tredje som var deres make i styrke. Håkon var mild og klok, god i de råd han gav, glad og rettferdig og omtenksom. Han overgikk alle andre menn i våbenbruk, både i styrke og dugelighet. Kongen, hans fosterfar, elsket ham fremfor andre, og likeledes alle de folk som kjente hans navn. Adalstein gav ham et sverd som hadde hjalter av gull. Håkon prøvde det så hårdt at han hugg i en kvernsten og det bet helt til øiet. Det blev siden kalt Kvernbit. Dette sverd hadde Håkon helt til sin dødsdag.

HÅKON KOMMER TIL NORGE.

Vinteren efter at kong Harald var død, spurtes hans død vest til England og samme sommer fôr Håkon til Norge med sin fosterfars samtykke. De fikk dårlig vær på havet og hæren skiltes ad. Noen omkom, men noen nådde til Norge, og de som kom nærmest det sted hvor kong Eirik var, drog til ham. De sa ham at Håkon, hans bror, måtte være omkommet på havet. Disse ord bar kongen for Gunhild og sa det var godt at han ikke trengte å frykte Håkon i sitt kongedømme. Hun svarte på denne vis:

På bølgens rygg red Håkon
vestfra på plankehesten.
Ikke lot kongen
bordene brytes av brenning.
Fyrsten nådde Fjordene.

Gjennem sine trollkunster visste hun at Håkon hadde livet i behold. Han kom med sitt skib uskadt til Norge. Klokt og listig fôr han frem, krevde ingen ting, sluttet vennskap med alle og knyttet folk til sig og vendte sig til gamle menn efter kloke råd. Han delte ut gaver til idrettsmenn og unge menn og øvet sig med dem i lek og skjemt. Han viste sin dyktighet på forskjellige måter der mange folk kom sammen. Av den grunn priste alle menn ham. Det gikk ord om ham, som fløi inn i hver manns hus. Efter det samlet alle sig om ham, men de fryktet det voldsstyre og den ulov som lå over folket, og alle gav Gunhild skylden for det; men det fantes ingen som talte imot at det var hun som voldte det.

Denne vinter led så at Håkon ikke hadde kongenavn, men om sommeren klemte bøndene Eiriks rike sammen, men de øket Håkons makt. De tok Håkon til konge over sig. Han var nær tyve år da han kom til landet. Efter dette brukte bøndene trusler mot Eirik og vilde ikke lenger tåle Gunhilds onde gjerninger. Med vise menns råd fôr Eirik fra landet og søkte over til kong Adalstein, efter den vennskapstale som han hadde sendt med Håkon, sin fostersønn, at Eirik

skulde være velkommen hos Adalstein, dersom han ikke vilde bære nag til sin bror Håkon eller slåss med ham. Adalstein gav kong Eirik Northumberland som fredland og til å styre. Der tok Eirik dåpen og den rette tro. Northumberland er kalt med nordmennenes navn av den grunn at nordmenn har lenge hatt makten over landet. Der er mange navn gitt med norrøn tunge, slike som Grimsby og Haugsfljot.

EIRIK I NORTHUMBERLAND.

Da kong Eirik tok rike i Northumberland, mintes han hvor vidstrakte land hans far hadde da han rådde for hele Norge og mange skattland. Det tyktes ham at han hadde lite å styre over, og av den grunn fôr han i vesterviking og herjet vidt omkring i Vesterlandene.

Disse er Torv-Einar jarls sønner, Arnkjel og Erlend og Torfinn Hausakljuv. Torfinns sønn Håvard fikk Ragnhild, kong Eiriks datter.

Det var en sommer at kong Eirik herjet vest for Skotland og om Irland og Bretland og han stanset ikke sin ferd før han kom syd for England, og herjet der som andre steder, for da var kong Adalstein død og hans sønn kong Jatmund rådde for England.

Eirik hadde så stor hær at fem konger fulgte ham, fordi han var en stor hærmann og seiersæl. Da stolte han så meget på sig selv og sine menn at han gikk langt op på land og fôr overalt med herjing. Da kom kong Olav imot ham, han var kong Jatmunds skattkonge. De kjempet og Eirik blev overmannet av landshæren; der falt han med alle sine menn, og Torv-Einars sønner Arnkjel og Erlend falt med ham. Efter Eiriks fall lot Gunhild lage et kvad om ham, om hvorledes Odin tok imot ham i Valhall. Det begynner slik:

(Odin:) Hvad er det for drømmer?
Jeg trodde jeg stod op før dag
og ryddet i Valhall
for fellet følge.
Einherjer vekket jeg
bad dem stå op,
benker å strø,
ølkar å vaske;
bad valkyrier bære vin
som kom en konge.

Jeg venter gjeve
menn skal stige
fra verden. Det bringer
mitt hjerte glede.

Hvorfra slikt bråk, Brage,
som av tusen krigere
eller mange fler?
(Brage:) Det braker i alle benker
som om Balder søkte
tilbake til Odins sal.

(Odin:) Du skal ikke tale
tull du kloke Brage,
du vet hvad det er.
Det bulder bringer Eirik,
som her vil komme
i Odins sal.

Sigmund og Sinfjatle,
reis eder raskt,
far fyrsten i møte.
Er det Eirik
så byd ham inn.
Jeg venter ham nu.

(Brage:) Hvorfor venter du Eirik
heller enn andre?
(Odin:) I mange land
har han gjort sverdet rødt,
og båret det blodig.

(Brage:) Hvorfor stjal du hans seier
siden han tyktes dig modig?

(Odin:) **En vet intet for visst;**
så barsk ser den grå ulv
imot gudernes bolig.

(Sigmund:) **Hill dig Eirik,**
vær her velkommen,
og tre inn i hallen, herre.
Jeg spør dig,
hvilke fyrster følger
fra striden?

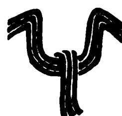
(Eirik:) **Fem konger er det,**
jeg nevner dig alles navn,
jeg er den sjette selv.

Her sies det at fem konger falt med ham, og dernest hvor stor hærmann han hadde vært. Så sier også Glum Geirason i sitt kvad at Eirik herjet før kong Harald døde, syd om Halland og Skåne og vidt om i Danmark, og han fôr om hele Kurland og Estland, og i mange andre land herjet han i Østervei. Han herjet også vidt om i Svitjod og Gautland. Han fôr nord til Finnmark og helt til Bjarmeland med herjing. På denne ferd så han for første gang Gunhild. Da var hun til fostring og oplæring hos Måttul Finnekonge, som var meget tryllekyndig. Siden

Eirik kom til England herjet han i alle Vesterlandene, og av den grunn blev han kalt Eirik Blodøks.

Efter kong Eiriks fall blev kong Jatmund uvenn med Gunhild og Eirikssønnene, og det var grunnen at Eirik hadde herjet innen kongens land og rike. Da fôr Gunhild bort fra England med sine sønner til Danmark. Hun fikk fredland der av Harald Gormsson. Han tok Eiriks sønn Harald til opfostring og knesatte ham, og han var jevnlig siden i hirden. Men Gamle og Gutorm la ut i hærferd, først i Østervei og siden til Norge og gjorde alt det ille de kunde i kong Håkons rike.

HÅKON TAR KONGEDØMMET.

Håkon tok kongedømmet i Norge to vintrer efter sin fars død. Han var både vennesæl og årsæl. Han satte lov over hele Norge efter Torleiv Spakes og andre vise menns råd, og av disse lover nyttet den hellige kong Olav den største del. I det sekstende år av sin kongstid holdt han et stort ting inne på Mæren i Trøndelag, og på det ting gjorde trønderne kongen to vilkår; han skulde blote efter de forrige kongers skikk og slik fylle den gamle lov for godt år og fred. I annet fall vilde de drive ham fra riket om han ikke i dette vilde være slik mot dem som i styre og skattekreving. Kongen vilde slett ikke gjøre dette. Hans kjæreste venner og meget folk gikk imellem og bad bøndene føie sig efter kongen.

Og de talte om hvor nyttig deres høvding var for sine menn og at han var en god landsstyrer for lov og sed. Til gjengjeld bad de kongen minke tretten og slå litt av på sin steilhet, så at blotmennene ikke skulde kunne si at han ikke holdt lovene. Av godvilje og kjærlighet til sine venner gjorde han efter deres bønn og blotet.

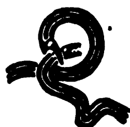
KONG HÅKON GIR TRYGVE RIKE I VIKEN.

Da han hadde vært konge i sytten år gav han sin brorsønn Trygve, sønn av Olav Haraldsson, kongenavn og rike øst i Viken. Han satte ham der til å vokte landet mot daner og vikinger, som da gjorde stor skade på Norges rike. Og det blev lagt til hevn mot Håkon av Gud efterat han hadde blotet, at så lenge han rådde var det jevnlig ufred av Gunhilds sønner og andre vikinger; illgjerningsmennene hadde tilhold ved Brennøyene og Vardøyene, i Myl og Mystrasund. Kong Håkon fôr med to små skib for å lete efter dem, og fant vikingene syd for Halland, vender og daner med ti skib. Han kjem-

pet med dem og vant seier, og drev over bord en stor del av deres folk. Han tok alt deres gods og herjet vidt om i Halland og Fyn; efter det fôr han til sitt rike.

EIRIKSSØNNENES ANGREP.

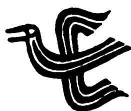
I det tyvende år kom Eirik Blodøks' sønner Gamle, Harald og Sigurd syd fra Danmark med hærfolk og herjet i Norge overalt der de fôr. Kong Håkon var da med sine menn i det sydlige av Nordmøre på den ø som heter Frei. Håkon visste ikke om dem før Gamle og hans brødre la sig med sine skib i Feøy-sund ved Feøy nær Freidarberg. Da fôr menn imellem dem, og Eirikssønnene bød ikke annet vilkår enn å slåss. Kong Håkon spilte ikke tiden da han fikk vite hvad hans frender ønsket.

Egil het en gammel mann; han var i sin ungdom merkesmann hos kong Harald Hårfagre, og var nu en olding. Han hadde sagt, at han vilde ha den død å falle i kamp. Da var det så

stor forskjell på hærene at det sikkert var seks om hver av Håkons menn. Egil bad da kongen at han skulde gi ham et merke for hvert skib og en mann til hvert merke, og det var ti merker. Men da Eirikssønnene så at Håkon hadde meget færre folk, drog de op på land og fylket hæren ved Freidarberg og gikk så imot Håkon. Det blev en hård kamp. Da striden tok til fôr Egil og ti mann med ham bort, og hver av dem hadde et merke i hånden. De gikk frem langs en bakke som var oppe på neset der de kjempet, slik at en kunde se merkene derfra hvor kampen var, men ikke dem som fulgte eller bar. Nu så danene hvor merkene fôr og tenkte at der kom meget folk, og fryktet at de skulde nå mellem dem og skibene. Herav kom flukt i Eirikssønnenes hær, og de selv og hele hæren flyktet. Da de kom op på høiden bent imot Freidarberg, så de tilbake ut på Rastarkalv at ingen hærfolk fulgte merkene. Da lot Gamle reise sine merker og blåse i luren. Nu samlet deres flokk sig og de stilte op fylking, men daner og ledingsfolk flyktet til skibene. Da kom kong Håkon med alle sine menn mot dem. Kampen tok til for annen gang, og mange falt på begge sider.

Snart gikk det dårlig for brødrene, og deres folk kom fra hverandre. Gamle og de andre flyktet frem langs berget, men noen søkte op på fjellet og blev drept der, andre styrtet ut for fjell-hamrene og fikk bane av det. Men da Gamle og hans folk kom ned til fjæren, blev han hårdt såret av kongen og sprang ut i sjøen og druknet. Harald og Sigurd, Gamles brødre, kom sig unda ved å svømme ut til skibene, men Håkon drepte der i fjæren mannskapene på tre av deres skib og la op skibene under dem. De falne blev lagt nedi og hauger kastet over. Der står også en høi bautasten hvor Egil falt.

EIRIKSSØNNENE KOMMER TILBAKE.

Da kong Eiriks sønner nådde sine skib flyktet de tilbake syd til Danmark, og kong Håkon fôr efter dem en stund; men de møttes ikke oftere denne gang. Og skjønt Eirikssønnene hadde herjet meget i Norge tyktes de ha mistet mere på sin ferd, og de syntes nu at de var meget verre stedt enn før. Med støtte av danekongen og det folk som han lovet dem, gjorde de sig rede til å dra tilbake for å hevne Gamle og sine andre menn.

Efter dette tok Håkon det råd at han lot den nevgilde-skatt som Harald, hans far, hadde lagt på hele landet, gå til utredning av skib langs

kysten og i Trøndelag. Han gjorde også utbud i hvert av disse fylker av menn og våben og utrustning mot utenlandsk hær, og gav forskrift om hvor mange skib hvert fylke skulde stille, og hvor store de skulde være i rumtall. Hver mann som var fribåren og kampdyktig skulde eie skjold og spyd og huggvåben fordi kongen ofte bare hadde få menn med sig. Han kunde da ta folk hvor han opholdt sig, straks det var nødvendig og han trengte en hær. Det var et fullt rustet skib og menn med våben overalt hvor kongen trengte å kreve det.

Kong Håkon lot gjøre varder oppe på fjellene i hele landet, slik at hærbud fôr på syv netter fra den sydligste varde til de nordligste tinglag i Hålogaland. Det hendte noen ganger at de menn som passet den sydligste varde blev vâr at det gikk mange hærskib omkring øene og nesene; bygder blev brent og menn drept. Da blev det satt ild på vardene og det var hærsamling over hele landet. Men så var ikke dette Gunhilds sønner eller danekongens hær, for på den tid var mange vikinger så mektige at en høvding rådde for mange folk og hærskib. Men de menn som fôr nordfra landet i leding efter op-

budet ved vardene, de drog lang vei før de spurte for sant at deres ferd ikke trengtes, og de vikinger som hadde herjet var da borte. Dette strev syntes mange var ille fordi det var til ingen nytte. Selv kongen tykte det var så ille at han satte dødsstraff og lemlestelse for den mann som blev kjent skyldig i det at han sa krigsbud når ilden blev sett. Av denne grunn turte ingen si det til en annen selv om mange skib seilte sydfra langs landet.

Nu hendte det en gang at Gunhilds sønner seilte sydfra Danmark og fôr utenskjærs, og kom ikke nærmere til land enn slik at folk hadde nyss om deres ferd, og de hadde også rede på hvor kong Håkon tok veitsler. De hadde skib vel rustet med folk og våben, og en stor viking som het Eyvind Skreya var med dem. Da de kom til Fitjar på Stord tok kong Håkon veitsle der, og disse tidender var skjult for ham og alle hans menn helt til skibene seilte mot dem og bare hadde kort igjen til øen. Da satt kong Håkon ved bordet. Nu kom det rykte for hirdmennene at noen skib var sett, og de mest skarpsynte av dem gikk ut, og de sa til hverandre at dette var nok ufredsmenn; hver mann bad

den annen si det til kongen. Men det var ingen som våget det uten Eyvind Finnsson, som blev kalt Skaldespiller. Han gikk inn for kongen og sa: «Liten er lidende stund, herre, og langt er matmålet.» Kongen sa: «Skald, hvad farer nu på vide veier?» Eyvind sier:

Blodøks' hevnere
byr oss til sverdenes møte.
Det unnes oss ikke
stund til å sitte i fred.
Lett er det ei å melde
herskeren hærsagn.
Jeg vil din heder, herre.
Straks må vi gripe til våben.

Da svarte kongen: «Du er en klok mann og en pålitelig kar; ikke vilde du melde hærsagn uten at det var sant.» Da mælte alle at det var sant at skib kom seilende og hadde kort igjen til øen. Bordene blev da tatt bort, og kongen gikk ut for å se på skibene. Men da han hadde sett dem, kalte han til sig sine rådgivere og spurte dem hvad det var å gjøre. «Her seiler mange skib sydfra, men vi har liten hær selvom den er god. Ikke vil jeg lede mine beste venner i fare. Og visst vilde jeg flykte, om det ikke

tyktes vise menn å være stor skam eller dårskap.» Da svarte Eyvind:

> **Ei vil vi styre, hersker,**
> **skibene lenger mot nord;**
> **slikt sømmer sig ikke**
> **for sjøens krigere.**
> **Nu er det Harald seiler**
> **sydfra de brede skrog**
> **sjøkongens skumdekte vei.**
> **Snare vi tar våre skjold.**

Alle svarer at de heller vil falle tvers over hverandre enn flykte for danene. Da sa kongen: «Det er vel talt. Ta nu hver sine våben. Det skal ikke gjøre noe hvor mange daner det enn er mot én nordmann.» Efter dette tok kongen sitt skjold og fôr i sin ring-brynje og spente på sig Kvernbit og satte en gylden hjelm på hodet. Siden tok han sitt skjold og spyd og fylket hæren. Han lot hirdmennene og gjestebudsmennene stå sammen, slik Eyvind sier i det kvad som han diktet efter Håkons fall. Og han laget det efter det kvad som Gunhild hadde latt dikte om Eirik, sin husbond, at Odin bød ham hjem til Valhall. I kvadet sier han mange hendelser fra kampen, og det begynner slik:

Gaute-Ty sendte
Gondul og Skogul
å velge blandt konger
hvem av Yngves ætt
skulde fare med Odin
og være i Valhall.

Bjørns bror fant de
fare i brynje,
den dyrbare drott
stod ved merke-stangen.
Spydene blev senket,
susende fløi de.
Strid satte inn.

Håløyger egget han
og holmryger,
jarlers bane
søkte til slag.
Godt følge han hadde,
fyrsten, av nordmenn;
ø-daners fiende
stod under hjelmen.

I denne tummel kvad Eyvind Skaldespiller en kvidling til gammen for kong Håkon før fylkingene rente mot hverandre:

Under de lange spyd
luter landets menn;

skjoldene skjelver, fyrsten
hilser med odd Eyvind Skreya.

Til det svarte kongen:

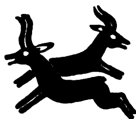
Vel lønner mine menn mig
for det gull jeg gav dem
og for sølvet på spydene;
strid stunder til.

Dette viser hvor uredd kongen var, når han tenkte slik om sine vilkår.

Gunhildsønnene gikk nu op på land og fylket sin hær, og de hadde mange flere folk. Den dag var været hedt av solen; da drog kong Håkon brynjen av sig men holdt hjelmen på, og egget leende sine menn til fremgang, og gledet dem ved sitt vennlige åsyn slik Eyvind sier:

Hærklær slengte han,
slapp brynjen på volden,
krigernes konge,
før i kamp han gikk.
Han skjemtet med mennene.
Gramen, den glade
landet skulde verge.
Han stod under gullhjelm.

HÅKONS FALL.

Efter dette tok slaget til og det blev meget hårdt. Da skudd-kampen var slutt drog kong Håkon sverdet og stod langt fremme under merket og hugg til begge sider. Han hugg aldri feil, og likevel bet sverdet som det ikke traff; om det sies her:

Slik bet sverdet
i siklings hånd
på Odins klær
som stukket i vann.
Brodder braket,
skjold blev splintret,
sverdene suste
mot hærmenns hoder.

Kongens og nordmenns
hårde klinger
splintret skjold
og knuste skaller.
Kamp var på øen,
kongen farvet
den blanke skjold-borg
rød av såredes blod.

Sverdene flammet
i blødende sår,
langskjegger lutet
for liv å røve.
Sår-havet bruste
mot sverdenes nes;
fjæren på Stord
var full av blod.

Eyvind Skreya gikk så hårdt frem i kampen at han hånte nordmennenes mot, og han søkte mest dit hvor Håkons merke var og mælte: «Hvor er nordmennenes konge? Hvorfor skjuler han sig og tør ikke gå frem så vi ser ham? Hvem kan si mig hvor han er?» Da svarte kong Håkon: «Hold slik frem om du vil finne nordmennenes konge!» Kong Håkon kastet skjoldet på siden og tok med begge hender om håndtaket på sverdet og løp frem foran merket. Da

sa Toralv Skolmsson: «La mig gå mot Eyvind, herre!» Kongen svarte: «Mig vilde han treffe og mig skal han finne.» Men da kongen kom der hvor Eyvind var, hugg han til begge kanter. Da hugg kongen med begge hender Kvernbit i hodet på Eyvind og kløvde hjelmen og hodet ned til herdene. Om dette diktet siden Eyvind Skaldespiller:

Hærmannen, grum mot gullet,
hull mot sine menn,
bød Skreya å skride
frem slik han stevnet.
«Om du seiersikker
søker frem i striden
mot den kloke kriger,
finner her du nordmenns konge.»

Han laget en annen vise om Eyvind Skreyas fall:

Jeg vet at det skarpe
sverd som kongen hevet
høit i begge hender
bet skibenes usle styrer.
Fluktsky fyrste, han som
herjet daners rike
kløvde vikings hode
med gull-hjaltet sverd.

På den annen fløi av kong Håkons hær stod Toralv Sterke Skolmsson og drepte mange menn med sitt sverd, som het Fetbreid; det hadde kongen gitt ham. Om dette sier Tord Sjåreksson:

Der de kamp-hårde
krigere kjempet
gikk hæren med lyst
til strid ved Fitjar.
Sverdets stridsmann
i slagets storm
våget søke frem
der nordmenns konge stod.

Fremst blandt folket
verget sitt rike
røveres drapsmann.
Ei fikk han eldes.
Sydfra kom Gunhilds
sønner til kamp;
snart de flyktet,
men fyrsten falt.

Mødig blev mennene,
såret sank rorskarer
ned på setene;
mange lot livet.
Sverd-stukne krigere

blev mat for Munin.
De fikk sand i munnen
hvor havet var grunt.

Vel om kraft det vidner
at den veldige kriger,
han som gav ravnen å drikke,
kjempet nær kongen i kampen.

I denne kamp var det ikke godt for feige menn å verge sig mot våbnene og angrepet, og den tyktes ha det best av danene som var bakerst, men de som stod nærmest blev fort lei av det. Snart efter Eyvind Skreyas fall kom det flukt i Gunhildsønnenes hær, og de flyktet til sine skib. Der falt meget folk for Eirikssønnene, men de flyktet selv. Men kong Håkons menn fulgte dem lenge om dagen og drepte så mange folk de kunde. Kongen lot sette ut sitt langskib og ro nordover langs landet. Han aktet sig til sin gård Alreksstad fordi han hadde fått sår. Det var slått hull på en åre i armen da han drev fienden på flukt, og det rant så meget blod at vanmakt kom over ham. Og da han kom til det sted som heter Håkonshelle, der han var født, da dvelte han der om natten og lot slå

landtelt og han blev båret på land. Da kong Håkon merket at såret vilde bringe ham bane, kalte han til sig sine rådgivere og talte meget med sine venner om de ting som var hendt i hans dager, og han angret da det, at han hadde gjort meget mot Gud og kristne menns lov. Da bød hans venner sig til å flytte hans lik vest til England og gravlegge ham der ved en kirke. Kongen svarte: «Det er jeg ikke verd. Som hedensk mann levde jeg, og slik vil jeg også bli jordet.» På denne vis synte han sin anger, at han ynket ufreden mellem frendene og sendte brev til Gunhilds sønner og sa at han gav Harald, sin frende, hirden og hele sitt rike. Efter dette døde kong Håkon og han hadde da rådd for Norge 26 vintrer. Venner og uvenner sørget over ham, som Eyvind Skaldespiller sier:

I en god stund
fødtes den fyrste
som eier slikt et sinn.
Den tid
han rådde
skal alltid minnes.

Uten bånd
vil Fenrisulven fare

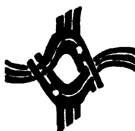
gjennem alle land
innen i hans
tomme plass
jevngod konge kommer.

Fe dør
frender dør
land og folk forgår.
Siden Håkon fôr
til de hedenske guder,
træler mange i tvang.

Hans menn flyttet hans lik til Seim i Lygrafjorden på Nordhordland og gjorde haug over ham. Før Håkon falt hadde syv av Harald Hårfagres sønner fått våbendød, slik Eyvind Skaldespiller sier. Han kvad om at kongen kom til Valhall, for det var hedenske menns tro at alle de som døde av sår skulde fare til Valhall.

Men da det brev som Håkon lot gjøre kom til Gunhilds sønn Harald og hans brødre, blev de glade over dette budskap. De gjorde sig rede og fôr nordefter langs landet og vilde treffe sin frende Håkon. Men da de kom dit nord var kong Håkon død.

OM HARALD GRÅFELD.

Da blev Harald tatt til konge. Men da Harald og brødrene hadde tatt kongenavn, gav kong Håkons hird sig under dem. Da blev det snart liten samhug innen hirden fordi de som hadde tjent Håkon og de som før var med Gunhildsønnene hadde hatt megen strid sig imellem, og hver syntes deres høvding var den beste. Det viste sig i ordskiftet mellem disse to skalder. Glum Geirason kvad dette:

Vel har Harald hevnet
Gamle. Fremgang fikk du
kampdjerve konge,
— menn mister livet —
da svarte ravner

drakk av Håkons blod.
Hinsides havet så jeg
sverdene farves røde.

Da Eyvind Skaldespiller hørte denne vise, kvad han en annen imot:

Fluktsky fyrste fordum
farvet i Gamles blod
sverdet, da vennekjære
konge drev på sjøen
alle Eiriks sønner.
Mot fylte mennene.
Nu sørger krigerne
dypt over kongen.

Da svarte kong Harald meget vred: «Ennu elsker I kong Håkon mest. Far da ennu med ham og vær hans menn.» Da blev Eyvinds venner redde og trodde at kongen vilde la ham drepe. Vennene gikk til dem begge og bad kongen om fred og sa at Eyvind måtte bøte på samme vis som han hadde forbrutt sig, og bad ham dikte en annen vise og slik kjøpe sig kongens vennskap.

Det sa ingen om dig,
horders høie herre,

at du mistet motet
når piler brøt mot brynjer
og bue-strenger brast.
Når sverdet du trakk og
svang det i striden
stiltes ulvers hunger, Harald.

Kongen svarte lite og likevel noe. Da sa Glum Geirason: «Det er lite, herre, som ikke er noe.» Kongen svarte da: «Den mann blir vi aldri trygg på så lenge han lever.» Glum bad da Eyvind dikte en vise om kongen, og han kvad denne:

En drott jeg hadde,
herlige konge, før dig,
en tredje ønsker jeg ikke.
Årene trykker mig, fyrste.
Fulltro var jeg min herre,
førte aldri flere skjold.
Dig følger jeg nu.
Alderdom er min lodd.

Efter det var Eyvind med Gunhildsønnene en kort tid. Siden fôr han til sine gårder, og slik gjorde de fleste av Håkons menn at de tjente Eirikssønnene en liten stund og blev siden hjemme på sine gårder.

Det er sagt om Gunhildsønnene at de tok dåpen i England i sin ungdom. Og da de kom til landet og alle hadde tatt kongenavn, da brøt de ned hov og blotskap, men nødde ingen mann til kristendommen, og ikke er sagt annet om hvorledes de holdt troen, enn at den var kristen som vilde det, og den hedensk som vilde det. Gunhilds sønner hadde hver sin hird, og noen fôr om i det indre av landet, men noen langs sjøen. Det blev meget uår i deres dager fordi sildefisket og all sjøfangst tok av og kornet blev ødelagt. På dette merket landsfolket sine guders vrede fordi kongene lot blotstedene ødelegge. Eyvind Skaldespiller kvad om dette:

Sneen faller på Odins viv;
på lappenes vis
har vi midtsommers
bundet feet inne.

På slikt kunde folk merke hvor tung tiden var, at det falt så meget sne midt på sommeren at alt fe måtte holdes inne til fôring.

Eirikssønnene var gjerrige mot landsfolket og brydde sig ikke om lovene. Det blev også sagt at de gjemte sitt gods i jorden som små-

bønder og vilde ikke gi sine menn lønn, slik Eyvind Skaldespiller sier:

Sverdkjemper, hør mig!
Så lenge Håkon rådde
bar våre hender
frø fra Fyrisvolden.
Nu har folkets fiende
gjemt dypt under jorden
lyse mel som Frodes
glade træl-kvinner maler.

Skaldens armer lyste
så lenge Håkon levde
av Fullas hodebånd.
Mor av jotners fiende
skjuler i sin favn nu
gullet, det strålende.
Onde menns råd er
tegn på hårde tider.

For dette gav kong Harald Eyvind banesak. Da kom Eyvinds venner imellem og bad kongen ta forlik for dette. Kongen krevde at Eyvind skulde gi ham den gullring som var kalt Molde; den veide tolv ører. Det blev slik som kongen vilde. Da kvad Eyvind dette:

Skibenes styrer,
siden skulde jeg
føle ditt vennskap,
dersom til eie
ringen du fikk, som
lenge var min fars.

Eiriks sønner drepte Sigurd Ladejarl inne på Aglo, slik Eyvind Skaldespiller sier:

Og Sigurd,
han som skjenket
Odins ravner
det røde blod
å drikke,
fant på Aglo
sin død
for kongers hånd.

Og fyrsten
gav tapper
sitt liv
i ilden,
da landets herrer
på troløst sett
viste svik mot
Tys ætling.

Eirikssønnene drepte også Trygve Olavsson og mange andre konger og jarler og mektige

menn, slik Glum Geirason sier i sin Gråfeld-dråpa, som han diktet om kong Harald:

Sammen med sine
brynje-bærere
beilet Norges konge
til sverdets gudinne.
Menn av jevn-høi byrd
lot han bite i gresset,
fyrster felte han,
ulve-føderen.

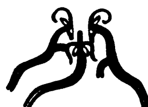
Kong Harald var den djerveste av brødrene, en stor hærmann og idrettsmann på mange måter, og han var den fremste blandt brødrene efter Gamles fall. Gutorm var falt før Harald og Håkon kjempet på Fitjar. Han falt i Østervei.

Så er sagt at Sigurd Sleva, bror av kong Harald, blev drept av Klyp herse, brorsønn av Torleiv Spake, sønn av Tord, Horda-Kåres sønn, og det var grunnen, at Sigurd hadde tatt Klyps hustru med vold. Klyp la sitt sverd gjennem Sigurd, men hans hirdmann som het Sigurd Gamle hevnet ham.

Kong Harald Gråfeld var ute jevnlig om sommrene med sin hær til forskjellige land og fikk mange kamper, og oftest hadde han hell. Han

kom med sine folk syd til Danmark og sloss der ved Skåne mot vikinger og hadde seier. Annen gang herjet han vest i Skotland og i Irland og hadde hell begge steder. Den tredje sommer fôr han med sin hær øst til Gautland og gjorde der meget ufred. Den fjerde sommer drog han med sin hær nord til Bjarmeland og holdt et stort slag ved Vina-bakke og drepte meget folk. Der fikk han både gull og sølv og meget annet gods og fôr tilbake samme høst. Han hadde meget fore i sin kongstid, men lite som var til gagn for landsfolket. Hans menn elsket ham meget og han var god mot dem, men mot bøndene var han hård. Denne tid var den hårdeste i Norge, og verst av den grunn at kongenes hårdhet mot hedenske menn gjorde lite godt og var tung for dem som bar den.

OM HÅKON SIGURDSSON LADEJARL.

Harald Hårfagres datter var Olov Årbot, som var gift med Tore Tause, jarl på Møre. Deres datter var Bergljot, som var gift med Sigurd Ladejarl. Sigurds og Bergljots sønn var Håkon; han mistet sin far i ung alder; da han spurte sin fars fall, fikk han sig skib og mannskap og rustet sine folk vel. Han holdt med sitt skib øst til Viken og derfra til Østersjøen. Der tok han til å herje og blev en stor viking. Han herjet i Sveavelde og i Gautland, Vendland og Kurland helt øst til Sysla. Om vintrene hadde han fred-land i Danmark og sluttet vennskap med kong Harald Gormsson ved gaver og gjesting, men hver sommer lå han ute i hærferd. Håkon var

meget fager og mere høvisk enn de fleste andre menn. Han var middelshøi og hadde vakkert hår og skjegg; han var meget dyktig i de fleste ting, veltalende, listig, tålmodig, grum mot sine uvenner både med åpenbare råd og lønnlige knep, langsint, men gavmild.

En høst hendte den tidende at danekongens brorsønn som het Harald kom til ham; han var sønn av Knut Gormsson Daneåst; han kom fra viking med en mengde gods, og av den grunn blev han kalt Gull-Harald. Denne vinter var han og Håkon begge sammen hos danekongen. Håkon fikk en farlig sott og lå lenge om vinteren. Hans sykdom var slik at han nød lite av mat og drikke og sov lite, men ikke hadde han hård verk. Han vilde være alene eller bare med få menn, og da med dem som hadde tjent ham lenge. Det kom dit at folk tok til å tale om at han måtte være forbyttet eller sanseløs. Kongen kom for å treffe ham, men deres samtale blev kort fordi Håkon vilde lite si. Gull-Harald kom til ham på grunn av hans visdom og sluhet, siden alle sa at han vilde være den klokeste mann om han hadde sin helse. Han talte for ham om sin vanskelige stilling, det at han var kongesønn

og tyktes ikke ha mindre rett til riket enn kong Harald, sin farbror. Men da Håkon hørte denne tale, svarte han og sa at han ikke var mindre nær til å nyde sin farsarv enn kong Harald, og sa at om Knut hadde levet vilde Gorm og alle daner hatt ham til konge og ikke Harald; og nu var hans sønn bare viking. Men om dette kom for danene, da vilde de ha Knuts sønn fremfor kongen. Harald visste nu ikke annet råd enn å kreve land og rike av kongen, sin farbror, og talte om denne sak for sin frende efter Håkons råd, og vilde vite først om kongen frivillig gikk med på det. Ved denne samtale var få menn tilstede. Kongen tok det tungt å skulle skifte land eller rike med ham. De sluttet sin samtale slik at begge var vrede. Derefter spurtes at Håkon blev bedre.

Siden kom kongen til Håkon og bar frem for ham hvad han var blitt krevd for, og søkte råd om hvilket svar han skulde gi i denne sak. Håkon svarte med møie og sørgelig mine, og sa at dette gjorde ham vondt og at han tykte det var ille om Haralds rike skulde minke mens han var hos ham. Men likevel sa han at Gull-Harald hadde rett til å kreve det. «Gi mig et godt

råd,» sa kongen, «for jeg ser at du vil mig vel og synes ille om min vanskelige stilling.» Håkon svarte: «Gi mig tid, herre, til å tenke over en så vanskelig sak.» Efter dette skiltes de. Det så nu ut til at Håkons sak skulde lykkes i de ting som tyktes være mest om å gjøre. Gull-Harald kom ennu en gang til Håkon og klaget over sine vilkår, at hans far var død og han selv uten rike og at hans farbror var vred, og han bad nu om gode råd. Håkon svarte ham at han hadde talt hans sak for kong Harald, og sa at han ikke trodde han vilde få noe av kongen. Og han gav ham en annen tale til trøst, og sa at han vilde bli konge om han holdt frem med sin sak, og at det vilde mangle mest om ikke iver eller stridslynde eller fast hug fulgte med. Da tyktes Harald skjønne at det syntes Håkon rådeligst at han ikke gav op kravet, og sa at det ikke skulde skorte på fasthet om han fikk anledning.

Men noe senere kom danekongen selv til Håkon for å få vite om han hadde tenkt over hans sak. Håkon svarte og sa at han hadde våket over hans sak både netter og dager, og ofte vært hugsyk på grunn av den. «Jeg har,» sa Håkon, «talt om dette med kloke menn og eders gode

venner. Alle så eders vanskelighet tydeligere, herre, jo oftere talen var om det. Gull-Harald, eders frende, står fast ved sitt krav, om I nekter ham hans rett. Men én ting tykkes oss, eders venner, mest ille. Gorm, eders far, blev en så stor mann i sin ætt at han la under sig mange kongers riker. Nu skulde I dele det i to deler. Hvem kan klare å finne råd for det at I holder eders heder uavkortet, og land og rike, men at eders frende Gull-Harald får slikt svar som han efter lov og rett skulde ha?» Da svarte kongen efter å ha tenkt lenge: «Mangt mæler du, Håkon. Hvorledes kan det gå til at jeg skal dele Danevelde halvt med Harald og likevel eie alt alene?» Håkon svarte: «Enhver kan gjøre lite til meget. Det vilde være en høvdings verk å eie selv Danevelde, sitt rike, og gjøre sin frende til en så stor mann, at han hadde et annet velde som ikke var mindre. Så vilde eders far Gorm gjøre, at han ikke minket makten for sine gjeve frender, men heller øket den og tok rike til dem der det var å søke.» Kongen svarte: «Sant taler du, Håkon; visst vilde det være høvdingdåd; men hvor er nu et rike å ta eller kjøpe?» Håkon svarte: «Norges rike er nu tilfals av hele lands-

folket, og nordmennene har megen ulykke av sine konger og de fortjener å dø for sitt hårde styre og sine onde verk.» Kongen svarte: «Eirikssønnene er meget modige menn og seiersæle, og Norge er vanskelig å søke med hærferd.» Håkon svarte: «Harald vil ikke være redd for å komme til Danmark, om I sender ham bud, herre, og da kan Gull-Harald drepe ham.» Kongen svarte: «Dersom kong Harald blev drept, vilde Gunhildsønnenes makt være til ende.» Han gikk da bort og var glad. Litt efter stod Håkon op og sa at han var frisk.

Nu kom frendene kong Harald Gormsson og Gull-Harald sammen og de taltes ved i mange dager, og Håkon var med dem. Ingen uten de selv visste hvad de rådslog om. Kong Harald Gormsson sendte menn med et vel rustet skib til Norge til kong Harald, sin fostersønn, med de ord at danekongen hadde spurt det var nød og uår i Norge, og at det var kostbart for kongen å holde sin hird, fordi bøndene ikke kunde betale sin landskyld på grunn av fattigdom. Han bad Harald, sin fostersønn, komme til Danmark og bød ham hele Jylland til vintersete og gjesting med 200 mann. Denne

sak bar kong Harald frem for sine rådgivere; det syntes ham rådelig å ta imot så stort len av sin fosterfar. Somme sa at det måtte være svik, men bøndene og hele almuen drev ham sterkt til det og sa at det var et meget heldig råd og lite kongelig ikke å tore søke i vennskap til slik en konge som danekongen var. Og av den grunn at Harald ikke var omtenksom, og syntes han ikke hadde gjort danekongen noen skade uten det som nøden drev ham til, fôr Harald til Danmark og hadde tre langskib og 80 mann på hvert skib. Han kom syd til Limfjorden og stanset ved det sted som heter Hals. Gull-Harald var da rustet med ni skib til å fare i hærferd og drog med hele denne flåte til møte med Harald Eiriksson. Da skjønte kong Harald at han var sveket ved Håkons råd og Harald Gormssons hjelp og Gull-Haralds djervhet. Han ropte da til sine folk og bød dem dra sverdene mandig og verge sig. Han trakk sitt sverd og stod foran merket, slik Glum Geirason sier:

Modige ord mælte
sverd-malmens bærer,
han som farvet marken
med mennenes blod.

Herskeren Harald
bød hirden i slaget
sverdene å svinge.
Krigerne likte det ord.

Landets beskytter
som verget sig hårdt
mot stridsmenn, lot sverdet,
det skarp-slepne, suse.

Efter dette blev det en hård kamp, og Harald og hans menn gjorde sterk motstand, men ikke lenge, for Gull-Harald hadde mange flere menn. Der falt kong Harald Gunhildson og den største del av hans folk, men han fikk først gjort danene stor skade ved manndrap. Dette slag stod på land, slik det sies her:

Kampmenn i begge hærer
hugget hverandre ned;
Harald måtte søke
imot spydenes flokk.
Den gavmilde høvding
falt ved Hals på stranden.
Fyrsters ordsnilde felle
voldte kongemordet.

På et annet sted talte Harald Danekonge og Håkon Sigurdsson sammen. Da hadde Håkon

rustet sine skib til hærferd som han var vant til, og Håkon sa da til kong Harald: «Herre, hvorledes tenker I det kommer til å gå Gull-Harald, eders frende? Mon Harald, vår frende, er drept eller ei? Han er for visst en gjev mann og meget modig og eders gode venn, og ikke kunde han vente slik svik av eder.» Da svarte danekongen: «Det er sant at det er ondt verk å drepe sin knesetting.» Da mælte Håkon: «Hvor trygg tror I, herre, I kan være på Gull-Harald, om han legger Norgesvelde under sig og tar kongenavn der? Kan være at vi kommer til å ro leding og få store utgifter for våre råd. Men ennu ser jeg utvei, herre, til at Norges rike kunde komme under eder. Gorm, eders far, la meget land under sig, som ikke hans far hadde hatt. Hvilket rike skulde I få, herre, som var like stort eller større enn Danmark som eders far vant under sig? Det vilde nu være en høvdingdåd å ta Norge og hevne sin fostersønn.» Kongen svarte: «Ikke sømmer det sig for mig å drepe min brorsønn.» Håkon sa: «Jeg kan lønne eder fredlandet, herre, og den gode medferd og gode gaver som I har gitt mig, med det å legge hele Norge under eder på én dag. Men I gir mig

landet å styre og får slik skatt av det, som vi blir enige om, og jeg blir eders mann.» Dette råd liker danekongen vel, og de binder det nu med fast avtale.

Siden fôr Håkon med femten skib, som han var vant til å ha i hærferd, imot Gull-Harald, og de møttes litt efter at Harald Eiriksson var falt. Håkon la straks imot Gull-Harald, og det blev en hård kamp, og der falt Gull-Harald og de fleste av hans folk, men noen flyktet. Håkon tok alt det gull som Gull-Harald hadde eid og fått i utlandene, og det var så meget at det ikke var vidnesbyrd om at én mann hadde eid like meget i Nordlandene.

Efter dette fôr Håkon til danekongen og fikk lett forlik med ham for drapet på hans frende. Samme sommer fôr Harald Gormsson til Norge med hele danehæren, og Gunhild og hennes sønner flyktet fra landet for ham vest til Skotland. Da la Harald Gormsson hele Norges rike under sig, og han satte Håkon til å vokte landet øst til Lindesnes og bød ham ta veitsler og dømme landslov og betale danekongen skatter. Dernest fôr Harald Gormsson til Danmark, og han og Håkon skiltes som gode venner. Håkon

jarl hadde da drevet bort sin sorg fordi Harald Eiriksson var drept efter hans råd. Så sa Einar Skålaglam:

> Fyrsten fôr ei hjemad
> før hans far var hevnet.
> Hærmannen har rådd for
> hordekongens liv.
> Fordum aldri levde
> siden ei vil fødes
> jarl med slikt et rike.
> Det forteller folk.

Håkon var mektig og han tok til å blote med større iver enn noen før. Da bedredes åringen brått og korn og sild kom tilbake og blomster grodde på jorden, slik Einar sier:

> De manne-kjære eser
> vender sig til blotene.
> Herlige skjold-fører
> fremmer slik sin heder.
> Jorden gir grøde som før;
> atter den gavmilde gram
> lar mennene glade
> bygge gudernes hus.

Da var det god fred, som Einar videre sier:

Ei fødtes på jorden
foruten Frode
høiættet hærmann
som bragte slik fred.

I en annen dråpa taler Einar på denne vis:

Gamles brødre
bygde fordum landet;
blotene brøt de,
ord gikk om det.
Krigeren, den kamp-kjekke,
bedre enn noen konge,
nu er satt i
sterke fyrsters sete.

Her blir sagt at Eirikssønnene brøt ned blotene, men Håkon reiste dem op igjen. Da Håkon hadde rådd en vinter i Norge kom Ragnfrød Eiriksson og krevde rike i Norge. Håkon kom imot ham med en hær og de sloss, slik Einar sier:

Atter seilte jarlen
sine skib imot syd;
sverdenes stridsmann
søkte mot Ragnfrød.

Håkon hadde flere folk, men hans skib var mindre, og derfor lot han drive inn til land.

Han gikk op av skibene og bød Ragnfrød kjempe på land, men han vilde ikke og var redd for landshæren. Så sier Einar:

Skibet under fyrsten
førtes imot stranden,
og sjø-striden sluttet.
Mange menn fikk sår.
Ikke vilde Odins
kamp-kjære ætling
be kongen om fred.
Han vek ei for drotten.

Landets verger
sa han var rede
til kamp mot kongen.
Hæren falt om fyrsten.

Efter dette skiltes de, og Ragnfrød var om vinteren i Sogn, men Håkon i Trøndelag. Våren efter bød Håkon ut almenning fra hele Trøndelag og Hålogaland og alle fylker nord for Stad, og han fikk mange folk. Så er sagt at syv menn av fyrstelig ætt fulgte ham, slik Einar sier:

Det skjedde siden
at mørers mord-lystne
fører fôr nordfra
med hæren til Sogn.

Fra fire fylker
kom fyrstens følge.
Gagn så han deri
for hele folket.

På smekre skuter
søkte til skjold-stevnet
syv lands-styrere
sammen med krigeren.

De kom imot Gunhildsønnene inne i Sogn og sloss med dem, og Håkon fikk seier i denne kamp og drepte 300 mann av Eirikssønnenes hær, slik det sies her:

Hård blev kampen
før hærmannen kunde
i likravners klør
gi tre hundre krigere.
Gledelig var det
at gramen, den gullrike,
gikk ifra striden
over fienders hoder.

Så stort var mannefallet at her blir sagt at jarlen gikk fra kampen på mennenes hoder. Efter dette flyktet Gunhildsønnene og hun med

dem vest over havet til Skotland, og siden rådde Håkon for Norge efter de vilkår som danekongen hadde satt, og det var stort vennskap imellem dem.

KAMPEN MOT KEISER OTTO.

I det trettende år av Håkon jarls styre kom bud fra Danmark at jarlen skulde komme med en hær for å yde kong Harald Gormsson hjelp og støtte mot keiser Otto. Håkon jarl bød ut halv almenning over hele sitt rike og fôr til møte med kong Harald efter hans bud. Da han kom til Danmark, sendte kongen Håkon med en stor hær syd til Danevirke, og jarlen var fører for hæren. Men kongen skulde selv vokte landet med en skibshær. Keiser Otto kom imot Håkon med en hær av sakser, franker, friser og vender, og det blev en hård kamp. Den endte slik, at keiseren flyktet og alle hans folk, som det sies her:

Til kamp det kom da
krigeren førte
skjoldene frem.
I striden holdt de stand.
Sjøhestens styrer
jog sakserne på flukt;
slik verget fyrsten
volden imot fiender.

I keiser Ottos ferd hendte mange stortidender før han seiret over danekongen. Han fôr så langt nord i Danmark som til der det heter Marsøy i Limfjorden. Der traff han Harald Danekonge med hæren, men før hadde Harald flyktet da keiseren hadde vunnet Danevirke, og i frasagnene om dette kan vi høre med hvor stort under virket blev vunnet ved Guds hjelp.

Da bød keiser Otto kong Harald å ta den rette tro, men han nektet og sa at det sømmet sig for ham å ha den sed som hans forfedre hadde hatt. Keiseren lot forkynne troen for ham og si mange merkelige ting om Gud, og det kom om sider så langt at danekongen bad dem vise ham et tegn på at den sed var bedre som keiseren bød, enn den danene hadde før. Da gikk biskop Poppo frem og bar gloende jern i hånden og

viste danekongen sin ubrente hånd. Da han hadde sett dette jertegn, tok danekongen og alle hans folk dåpen og den rette tro.

Siden sendte kong Harald bud til Håkon jarl at han skulde komme til ham. Han var ennu ikke seilt nordover da dette hendte. Jarlen fôr til kongen med få folk og kjente ikke noe til saken før han kom for kongen. Og da de møttes tvang kongen jarlen til å ta dåpen. Han måtte også love å la den by over hele sitt rike. Danekongen gav ham da prester, og siden skiltes de. Da var vinden vestlig, men Håkon jarl syntes han hadde vært lenge nok i Danmark og vilde gjerne komme bort. Han satte prestene og de lærde menn op på land, heiste seil og drog øst gjennem Øresund og herjet landet på begge sider av sundet. Han brente bygder og drepte menn og tok gods hvor han kunde i danekongens rike. Men da han kom øst til Gautland kastet han blotspån for å få vite om han vilde ha hell til å kjempe; han så da to ravner som galte og fulgte hæren, slik det sies her:

De flyktendes feller
fôr til frett på sletten;
det svar han fikk at

dagen dudde til slag.
Strids-styreren så
to sterke ravner;
Tys tjener vilde
tyne gautenes liv.

Da forlot Håkon jarl sine skib og gikk op på land med alt sitt folk og fôr med hærskjold over Gautland og brente gårder og rante hvor han kom. Da kom gautenes jarl Ottar imot ham og de sloss, og kampen endte slik at Ottar flyktet og de fleste av hans folk blev drept. Men Håkon tok meget gods som hærfang og fôr over Småland og helt til Vestre Gautland og tok skatt av hele folket. Efter dette kom han tilbake til Norge, slik det her blir sagt:

Jarlen holdt sverd-ting,
dekket av skjoldet,
hvor før ingen hærmann
våget å herje.
Ingen førte fordum
de skinnende skjold
så langt ifra sjøen.
Fyrsten fôr gjennem Gautland.

Marken fyltes
med dynger av døde;

esers ætling seiret,
Odin fikk de falne.

Håkon fôr ned til Viken, og danekongen hadde da sendt bud dit om at folket skulde ta den rette tro; han bød at de skulde holde op med å blote og la sig døpe. Og på grunn av hans makt reiste ingen sig imot det, og mange tok dåpen. Men Håkon jarl vendte alle til bloting der han kom og lovet dem sin hjelp, og mange blotet av dem som før hadde tatt dåpen, som det sies her:

Den vidkjente, kloke,
lot Tors og gudenes
herjede hovland frede
som hellige for folket.

Efter dette fôr Håkon nord i landet og holdt fra nu av det rike som danekongen hadde gitt ham skattefritt og gjorde Viken, som da lå under danekongen, til sitt hærland. Om dette sier Einar Skålaglam:

Alt land nord for Viken
ligger under jarlen;
hærmannen Håkons
makt når nu vidt.

Og så sier Eyvind Skaldespiller:

Han som råder
for hele landet
like østpå
til egdenes hjem.

HARALD GORMSSONS HERJINGS-TOG MOT NORGE.

Litt senere bød Harald Gormsson ut leding over hele Danmark og fôr med hele danehæren til Norge. Men da han kom om Lindesnes til det rike, der skattene var holdt tilbake for ham, da brente han og lot drepe folk hvor han kom og la alt land langs sjøen øde, uten fem gårder i Sogn i Lærdal. Kong Harald fôr helt nord til Stad, men Håkon jarl lå med en stor hær nord for Stad. Da danekongen spurte at Håkon hadde mange folk og at de var godt rustet, vendte han sin ferd syd til Danmark, og de møttes ikke denne gang.

OM JOMSVIKINGENE.

Kong Harald Gormsson herjet i Vendland og lot gjøre en stor borg på det sted som heter Jom, og den er siden kalt Jomsborg. Han satte en høvding over den, og fôr selv hjem til Danmark. Det var da lenge ufred mellem vender og daner, og hver av dem herjet i de andres land. Men kong Harald Gormsson satte i sine siste dager Sigvalde, sønn av Strut-Harald jarl, over Jomsborg, og danekongen gav Sigvalde jarlsnavn. Da fôr mange høvdinger fra Danmark til Jomsborg, Torkel Håve, bror av Sigvalde jarl, Bue Digre og hans bror Sigurd og Vagn Åkeson, som var søstersønn av Bue Digre. Jomsvikingene vant meget land fra kong Burisleiv, som da rådde for Vendland.

Litt senere enn dette hendte den tidende i Danmark, at kong Harald fikk sott og døde, og likeså Strut-Harald jarl, far til Sigvalde, i samme halvår. Svein Haraldsson blev tatt til konge i Danmark. Men da Sigvalde spurte kong Haralds død, sluttet han forlik med kong Burisleiv av Vendland og fikk hans datter som het Astrid, og lovet ham til gjengjeld å føre kong Svein til ham i Vendland.

Efter dette gjorde Sigvalde jarl et skib rede og fôr med det til Danmark og kom til Sjelland, kort fra det sted hvor kong Svein var i veitsle. Da lot Sigvalde som han var syk og sendte bud til kongen at han måtte komme til ham, og sa at han hadde et viktig ærend til ham, som han vilde skulde være skjult for andre. Kongen stolte på Sigvaldes ordsending og fôr med få menn til jarlens skib; men straks kong Svein var kommet op på skibet, bød Sigvalde å ta op ankeret og heise seilene, for det var god bør fra land, og seilte med kong Svein til Jomsborg. Dernest sendte Sigvalde bud til kong Burisleiv, sin måg, at kong Svein var kommet til Jomsborg, og han sa at han vilde dømme imellem dem, eller la kong Svein fare tilbake til Dan-

mark. Til kong Svein sa han at han skulde slutte forlik med kong Burisleiv efter de vilkår som Sigvalde dømte imellem dem; om han ikke gikk med på det, vilde han komme i kong Burisleivs vold. De blev enige om at begge konger skulde godta Sigvalde jarls dom, og da de hadde bundet dette med fast avtale, sa jarlen frem vilkårene for forliket. Han sa først at kong Svein skulde få Gunhild, datter av kong Burisleiv, og hennes hjemmefølge skulde være den del av Vendland som danene hadde vunnet av venderkongens rike. Til gjengjeld skulde kong Burisleiv få Tyre, datter av kong Harald og søster av kong Svein. Hun hadde før vært gift med Styrbjørn, sønn av Olav Sveakonge. Da levde kong Harald, hennes far. Han hadde gitt henne store eiendommer på Fyn og syd på Falster og på Bornholm. Sigvalde jarl skiftet på den vis at Burisleiv skulde ha den del av Vendland, som før tilhørte hans datter Gunhild, som kong Svein skulde få til hustru, og det skulde Tyre, kong Haralds datter eie. Men Gunhild, Burisleivs datter, skulde få alle de eiendommer som Tyre hadde hatt i Danmark og hun skulde ta hele sitt hjemmefølge i Danmark, og

Tyre hele sitt hjemmefølge i Vendland; men jarlen skilte ut Jomsborg og alle de herreder som han regnet med til den. Da lot kong Burisleiv og Sigvalde jarl gjøre et stort gjestebud i Jomsborg og dette gjestebud var kong Sveins bryllup og kong Burisleivs festerøl.

Efter dette fôr kong Svein hjem til sitt rike med Gunhild. De fikk siden to sønner, den eldste blev kalt Knut den Mektige, den annen Harald. Da kong Svein kom tilbake fra Vendland sendte han bud til Tyre, sin søster, og lot si henne alt hvad han hadde lagt råd om med kong Burisleiv. Tyre blev sorgfull ved denne tidende fordi hun var kristen og sa at hun heller vilde dø blandt kristne menn enn komme i en hedensk konges vold og spille sin kristendom. Hun satt på sine gårder og stelte sine eiendommer noen vintrer siden.

JOMSVIKINGENES LØFTER.

Litt senere sendte kong Svein bud til Sigvalde jarl og Torkel hans bror og sa at han vilde gjøre arveøl for sin far kong Harald efter gammel sed, og bad brødrene komme og gjøre arveøl efter sin far Strut-Harald; han sa at han skulde by til det alle stormenn i sitt rike; han vilde at begge disse arveøl skulde være på samme sted; selv vilde han ha alt tilsyn med veitslet, men ta omkostningene både fra sitt kongedømme og fra jarle-riket i Skåne som Strut-Harald, Sigvalde jarls far, hadde hatt. Han bad jomsvikingene komme så mange som jarlen vilde ha med sig. Men da sendemennene kom til Sigvalde rådde noen ham fra denne ferd og sa

det var uforsiktig å stole så meget på danekongen, men noen rådde ham til og bad jarlen fare med så meget folk at danene ikke fikk makt over jomsvikingene, og dette råd fulgte han. Jarlen rustet ut 60 skib og hadde med sig alle de mektigste menn i Jomsborg. Kong Svein lot holde dette veitsle på Ringstad på Sjelland, og la stor vekt på at det ikke skulde skorte på noe av det som han kunde få, for at gjestebudet skulde bli prektigere og bedre enn noe før hadde vært. Jomsvikingene kom den dag arveøllet begynte, og kong Svein tok imot Sigvalde jarl og hele hans følge med stor vennlighet.

Men dengang arveøl blev gjort efter gammel sed, var det nødvendig å holde det samme år, den var død som arveøllet var efter, og han som lot gjøre arveøllet skulde ikke sette sig i setet efter den mann han arvet, før arveøllet var drukket. Den første kveld mennene kom til arveøllet skulde mange beger skjenkes op på samme vis som minneskålene nu, og disse beger viet de sine mektigste frender eller Tor eller sine andre guder da hedendommen rådde. Men sist skulde de skjenke bragebegeret, og da skulde

den som holdt arveøllet gjøre et løfte ved begeret, og likeså alle de som var i gjestebudet, og så skulde han stige i dens sete som han tok arv efter.

Den første kveld da kong Svein og Sigvalde jarl drakk arveøl efter sine fedre, satte kongen menn til å skjenke jomsvikingenes høvdinger den drikk som var sterkest og som de blev mest drukne av. Men da bragebegeret var skjenket gjorde kong Svein det løfte før han steg op i sin fars sete, at før tre vintrer var gått skulde han fare med en hær til England og drepe kong Adalråd eller drive ham fra landet, eller selv ha bane om dette ikke fikk fremgang. Efter at kongen hadde sagt dette og steget i sin fars sete gjorde Sigvalde jarl det løfte at før tre vintrer var gått skulde han ha drept Håkon jarl i Norge eller jaget ham av landet eller ha bane selv. Da mælte kongen: «Dette er vel talt og meget mandig og jeg unner dig dette rike meget bedre enn Håkon eller Eirik, hans sønn.» Da gjorde Torkel, Sigvaldes bror, det løfte at han skulde følge sin bror til Norge, «og ikke flykte før Sigvaldes skib er to skibslengder bak, om vi slåss på skib, men hans merke efter, om vi kjem-

per oppe på land.» Bue gjorde løfte om at han skulde fare til Norge og kjempe med Sigvalde imot Håkon og hans sønn Eirik, «og ikke flykte før det er færre i live enn falne, men holde ved så lenge Sigvalde vil slåss.» Efter Bue, sin bror, gjorde Sigurd Hvite det løfte at han skulde følge Bue til Norge slik han hadde mot til og ikke flykte så lenge Bue var i live. Da gjorde Vagn det løfte at han skulde fare med Bue, sin frende, og være i kampen sammen med Sigvalde og ikke flykte; og dette lot han følge at han skulde ikke komme til Danmark før han hadde vært i seng med Ingebjørg, datter av Torkel Leira, en stor høvding i Norge, mot Torkels vilje eller efter å ha drept ham. Bjørn Breske gjorde det løfte å følge Vagn sin fosterbror. Håvard Huggende og Aslak Holmskalle, Bues skosveiner, gjorde løfte om ikke å flykte fra ham om han var levende eller død når kampen var til ende.

Efter at løftene var gitt gikk mennene for å sove; men om morgenen efter spurte kong Svein hvad Sigvalde mintes av mennenes løfter, og han husket lite, men tykte han hadde tatt for sterkt i; men når det var gjort fikk det være så.

Straks efter dette veitsle aktet jomsvikingene å fare til Norge, fordi de ikke vilde la rykter fare i forveien så Håkon eller hans sønn Eirik kunde ruste sig.

JOMSVIKINGENE OG HÅKON JARL.

Da jomsvikingene hadde rustet sin ferd fra Danmark til Norge med alt det folk som de hadde fra Jomsborg, fôr de nordover og hadde 60 langskib og de fleste store og alle vel rustet med våben og modige menn. De kom med sin hær julenatt til Jæren og fikk hård vind, men klarte likevel å redde alle sine skib. De gjorde straks landgang, rante og drepte menn overalt der de kom. Landsfolket flyktet unda; noen tok til skibene, men noen til fjellene eller skogene.

Geirmund het en mektig bonde; han hadde ikke fått nyss om dette. Om natten kom vikin-

gene til hans gård og han flyktet op i et loft og få menn med ham. Da tok vikingene til å hugge i loftet. Men Geirmund og de andre blev det vâr, og da han skjønte de vilde bli funnet, hoppet han ned fra loftet og kom stående ned på jorden. Vagn stod nær ved og hugg Geirmund i hånden ovenfor håndleddet, og hånden falt straks av. Geirmund løp til sjøen og fikk sig en skute og noen menn og fôr til han fant Håkon jarl. Geirmund hadde hørt at de nevnte jomsvikingene og Vagn da han løp unda, og sa at Vagn bet dårlig siden han ikke hugg mere enn hånden av den mann som stod foran ham. Geirmund fant Håkon jarl i veitsle der det heter Skugge, og der var også Eirik jarl, hans sønn. Da gikk Geirmund frem for jarlen og hilste ham; jarlen satt ved bordet. Han spurte efter tidender og Geirmund svarte at han bragte tidender. Jarlen svarte: «La dem være gode.» «Visst er de ikke gode,» sa Geirmund, «men likevel sanne. En hær er kommet til landet fra Danmark og den har gjort stor skade i eders rike, herre.» Håkon svarte vred: «Denne tidende er ille løiet, og for lenge siden vilde Norge vært øde, om danene hadde herjet i landet hver gang I har sagt det,

og ikke vil I holde op med det før en som sier slikt blir hengt.» Geirmund sa: «Få uker vil gå fra nu før I får prøve om det er sant.» Han drog op håndstubben og sa at med den og flere sår kunde han sanne sin tale. Nu blev Håkon jarl og alle hans menn urolige; først blev det råd tatt å sette ild på vardene og skjære hærpil og sende ut skib og by til sig hver mann som våget verge sig og sitt gods. Håkon jarl fôr med ett skib ut og inn efter hver fjord og ingen kjente til hvor han var om natten eller hvor han var å vente. Alt det folk som var kommet først og som var fjernest fra vikingene samlet sig i store flokker, men de som var nærmest ufredsmennene flyktet unda til Håkon jarl og hans sønn Eiriks hær.

Jomsvikingene søkte nord langs landet og fikk ingen motstand. De kom med hele sin hær nord om Stad. De seilte først til Hærøyene og fikk der melding og nyss om Håkon jarl og spurte ikke annet om ham enn at han var inne i fjordene, stundom nord, stundom syd. De la med hæren inn fra hovedleden og til den ø som heter Hod. Der gjorde de strandhugg. Bue Digre var gått i land med sine menn og drev meget kveg

ned til skibene. En gammel bonde kom mot dem og ropte til vikingene: «Ikke farer I frem som hærmenn i et fremmed land I har søkt lang vei til. Og I er gjeve menn og vil øke eders heder på denne ferd. I tar kje og kalver, geiter og kuer; men eders mot var større om I lot kveget være og heller tok bjørnen, som nu snart går i bjørnebåsen, om I får lurt ham.» Da svarte Bue: «Hvilken bjørn snakker du om, mann, som vi vilde ha gagn av å veide?» Bonden svarte: «Den samme bjørnen, som vil ha eder alle i gapet innen lenge, om I ikke veider ham nu.» Da svarte Bue: «Si oss, bonde, gode og sanne tidender som vi trenger og vi skal lønne dig vel for det.» Da svarte bonden: «Om I vil lønne mig eller ikke så kan jeg si eder om Håkon jarl at han ligger inne ved Elfter; jeg vet ikke om han har ett skib eller to, men ikke er det flere enn tre; idag var han ikke rodd nord til sin hær, og vi tror han må være feig mann, siden han farer så uvarlig; han har sikkert ikke spurt noe til eder for ellers fôr han ikke slik.» Da sa Bue til sine menn: «La oss komme fort ned til skibene og være nærmest til seiren og nytte det vi har fått nyss om

først.» Den løp mest som var den raskeste, men bonden drev kveget tilbake inn over øen. Bue bad sine menn løse festene og legge skibene ut fra land; han lot blåse i lur for at hæren skulde skynde sig. Sigvalde jarl spurte hvor Bue vilde ro eller om han hadde hørt noe til Håkon jarl. Bue svarte og bød da alle ro; han sa, han tenkte at den dag skulde de «få tak i halen på den reven, som nu drar dusken inn her langs landet.» Da svarte Sigvalde jarl: «Ennu har du ikke tatt den i halen, og rimeligere tykkes det mig at du er lurt.» Da sa Bue: «Ikke vil du våge å kjempe mot Håkon jarl om du møter ham med hans hær, dersom du ikke tør legge imot ham med 60 skib, nu han ikke har mere enn tre.» Bue ropte høit til sine menn at de skulde ro. Vagn var også ferdig. Da bød Sigvalde å løse festene og de fôr med hele hæren inn nordfor øen Hod og hadde liten vind. Da sa Sigvalde: «Det kunde være at Bue Digre selv gikk i den bjørnebåsen hvor han tenkte å veide Håkon jarl. Han farer som feig mann.»

Bue fôr først med sine folk, så Vagn og så Sigvalde. De fôr inn til de kom i Hjørungavåg. Der fant de Håkon jarl, ikke med ett skib men

med halvannet hundre; det var snekker og skeider, knarrer og kjøpskib som Håkon jarl hadde samlet; de var høi-bordet og alle vel rustet med menn, våben og sten. Der var med ham den første stormann, Eirik jarl, hans sønn, og Svein og Sigurd og Erling Håkonssønner; de var ikke sammødre barn med Eirik. De styrte alle sammen skib. Dette sier Tord Kolbeinsson i det kvad som han diktet om Eirik jarl:

Skjoldets bærer førte
flåte av snekker og skeider
og knarrer så bølgen suste
— skaldens lovkvad vokser —
da odders herlige herder
drog for å verge
landet for sin far.
Spydene dekket kysten.

Den kamp-glade jarl
seilte skib på sjøen
og vendte mot Sigvalde
de høie stavner.
Mangen åre skalv,
men ei fryktet døden

stridsmenn som kjempet med
åreblad mot sjøen.

Daners slanke skib
skred til strid over havet;
langt drog ledingen
langs med landet.

JOMSVIKINGESLAGET.

Da lot jarlene Håkon og Eirik blåse i lurene. De satte op sine merker og gjorde alt rede til å ro frem. Håkon jarl ordnet den hær som skulde følge ham i kampen på begge sider av sitt skib og satte Skofte og Ragnvald fra Ærvik til høvdinger. De rodde frem der Sigvalde jarl lå, og jarlene var mot hverandre i slaget. På styrbord side av Håkon jarl var Sigurd, hans sønn, og med ham Eyvind Finnsson og Erlend Steik fra Namdalen, begge lendermenn og gjeve menn; de la imot Sigurd Hvite, bror av Bue Digre. Ute på fløien var Eirik jarl og med ham Torstein Midlang, en vid-kjent viking, og Tore Hjort nord fra Vågar, en lendermann. De la imot Bue Digre, og det blev en hård kamp mellem

dem. I fylkingen på bakbord side av Håkon jarl la hans sønn Erling frem, og med ham Jernskjegge fra Ophaug på Yrjar og Styrkar fra Gimsar, som da var de mektigste lendermenn nord for Stad. Mot dem kom Torkel Håve, bror av Sigvalde. I den ytterste arm av fylkingen la Svein Håkonsson frem sitt skib, og med ham Gissur Hvite, en lendermann oppe fra Valdres og Torkel Leira, som hadde sin ætt øst i Viken. Disse tre høvdinger kjempet imot Vagn Åkeson. Det blev en meget hård og stor kamp.

Disse islandske menn var hos Håkon jarl: Skum og Tord, som blev kalt Aurvond, sønner av Torkel Rike vest fra Myrar i Dyrafjorden, og Vigfus Vigaglumsson og Tind Halkjelsson. Han diktet en dråpa om Håkon jarl, og i den blir det sagt meget om jomsvikingeslaget. Men av disse menns ord har folk på Island hatt minne om disse tidender, noe ved kvad og noe ved andre frasagn. Vigfus diktet dette før kampen; han svidde en klubbe, og Håkon jarl spurte hvad det skulde være. Han svarte på denne vis:

I hånden har jeg
hode-knuseren,
benbrudd for Bue

og Sigvaldes skade.
Om jeg lever
skal denne klubbe
volde vondt
i danehæren.

Da kvad han også dette:

En god lek skal vi få;
men kvinnens venn
ligger nu hjemme.
Kamptid kommer snart.
Jeg tenker den kvinne-kjære
nyder ly i vivens arm.
Vi gjør spydene rede,
han venter annet enn strid.

Dette slag har vært meget kjent, og aldri har daner hatt en slik kamp imot nordmenn hverken før eller siden; de hadde ikke mere enn halvparten så mange folk. Men en lang stund hadde de mest hell. Svein Håkonsson og hans menn skåtet tilbake for Vagn, og de var kommet på flukt før Eirik jarl la til med Jernbarden; Vagn vek da unda, slik at skibene på begge sider lå fremme, som de hadde gjort fra først av. Da Eirik kom tilbake i sin fylking hadde Bue fått

bukt med den og hugget tengslene, så flåten løstes. Eirik la da Barden slik mot Bues skib at de tenget sammen begge stavnene og lå bord ved bord, men ingen vilde løse før det annet skib var ryddet. Det blev stort mannefall fordi begge kjempet med hugg-våben, og det var ille for motløse menn å være innenbords. Der hendte på kort tid mange stor-tidender under mannedrapet, og ingen visste tall på hvor mange falt der.

Nordmennene falt mest i den første del av kampen, men det endte slik at danene lot sige unda, og det var grunnen at jarlens hær var stor og gikk hårdt frem. Dessuten blev det så stort uvær at det falt slike hagl at hvert korn veide én øre; det vendte like imot danene.

Sigvalde lot da hugge tengslene og dra bort og straks efter Torkel, hans bror, og Sigurd Hvite; de snudde ut av vågen. Det så Vagn Åkeson og mælte: «Hvorfor flykter du, din usle hund? Til liten vinning har du bragt dine menn i døden. Med den skam drar du hjem og med den skal du leve hele din tid og lenge skal den minnes.» Han kastet et snørespyd da skibet vendte, og skuddet kom mellem herdene på den

som styrte; det var en annen mann og ikke Sigvalde; men ham var det Vagn vilde ha skutt.

Da var den største del av danehæren fart bort og mange var drept før. Håkon jarl la da sitt skib på den annen side av Bue Digre og det blev en hård kamp. Aslak Holmskalle og Håvard Huggende løp op på Håkon jarls skib og drepte mange menn. Brødrene Tord og Skum stod nær ved dem og kjempet begge imot Håvard; han hugg høire hånd av Tord, og Skum fikk mange store sår før Håvard mistet begge føtter. Vigfus Vigaglumsson tok en ambolt som hadde ligget på tiljene; den hadde han klinket sine sverdhjalter på. Han drev ambolten med begge hender imot Aslak Holmskalle; nebbet kom i hodet på ham slik at skallen brast og hjernen lå bar.

Eirik jarl var da kommet med sine menn op på Bues skib. Torstein Midlang kom først i forrummet. Han hugg til Bue tvers over pannen så begge sverdeggene blev skjult. Bue såret Torstein under venstre hånd, så han nesten blev skåret over på midten. Da tok Bue to kister fulle av gull og kastet over bord, og alle hans menn løp over bord med sine kister, og alle blev

drept. Da vendte jarlene hele sin hær imot Vagn; hans folk verget sig vel og lenge fordi skibet var høibordet og modige menn stod innenbords. De hadde lagt småskib nærmest. Da bød Håkon jarl å ta en stor knarr og lot småskibene legge fra og de større skib frem. Om dette kvad Vigfus Vigaglumsson:

Ei var det lett å
legge imot Vagn
hvor skjoldene brast
kløvet av sverd;
kampen gav gny.
Vi søkte til striden
mot danenes skib.
Sterk var spydenes storm.

Det endte slik det var å vente at de fikk seier som var gjevest og hadde flest folk. Vagn blev tatt til fange og mange av hans menn med ham; de blev bundet med et taug om føttene men hendene var fri. 30 mann blev satt på land; alle andre daner var da flyktet eller drept eller hadde ulivssår. Torkel Leira gikk til for å hugge dem. Da mælte en jomsviking: «Nu skal det bli prøvet som vi jevnlig har trettet om: om hodeløs mann har sitt vett eller ei; dersom jeg

kjenner noe når hodet er av, skal jeg stikke en kniv i jorden.» Hodet blev hugget av mannen, og han sanset sig ikke efterpå, som rimelig var. Da blev en annen ført frem. Han sa dette og lo:

Jeg gav jarlen
et arr i vår;
dengang skjedde det,
men dette nu.

«Hugg nu!» sa han. Da gikk Eirik jarl frem og spurte om han vilde ha grid. «Det kommer an på hvem som byr,» sa han. «Den byr som har makt til det, Eirik jarl.» «Da vil jeg gjerne,» sa han.

Dernest blev en annen ledet frem for å hugges, og han sa: «Saubukk.» De spurte: «Hvorfor sier du det?» Han svarte: «Mangen å (d. e. hun-sau) har eders menn nevnt idag, derfor vil jeg bringe saubukken.» Dette syntes de var morsomt og uredd talt. Jarlen spurte om han vilde ha grid og han sa han vilde. Da blev en fager mann ført frem til hugg; han hadde vakkert hår og var høi av vekst. Han strøk håret frem over hodet og sa: «Skjem ikke håret og gjør det ikke blodig.» Den mann som skulde

hugge svarte: «Jeg skal passe på det.» Han tok en kvist og tvinnet den i håret og gjorde sverdet rede. Jomsvikingen nøkket til slik at sverdet traff mannen som holdt i håret og skar over begge håndleggene. Da sa han som var bundet: «Ennu lever noen jomsvikinger.» Eirik jarl spurte: «Hvad heter du?» «Jeg heter Harald,» sa han. «Hvem er du sønn av?» sa jarlen. «Jeg holdes for sønn av Bue Digre.» «Det må være sant,» sa jarlen. «Vil du ha grid?» Han svarte: «Hvad annet valg har jeg?» Da mælte Torkel Leira: «Skal alle disse menn ha grid, som har drept våre frender for øinene på oss? Vi gjør ikke noe godt ved det.» Da svarte Eirik jarl: «Visste du ikke før nu at jeg er mektigere enn du?» Torkel sa: «Det kan være at vi råder ulikt.» Han hadde en stor øks i hånden og løp rasende dit hvor Vagn satt og vilde drepe ham. Skarde viking løp op og falt foran Torkel, men Torkel stupte over ham og mistet øksen. Da løp Vagn op og tok øksen og hugg til Torkel tvers over herderne så den tok feste i jorden. Eirik jarl bød Vagn grid og sa det vilde være stor skade å drepe en slik høvding. Vagn fikk grid med alle dem av sine menn som var tilbake.

Håkon jarl satt på en trestamme og med ham hans rådgivere; da sang en buestreng på det skib som var nærmest land, og Gissur Hvite falt av trestammen; en pil var skutt gjennem ham og han fikk straks bane. Noen menn løp da ut på skibet og fant der en mann som stod på knærne; det var Håvard Huggende. «Sveiner,» sa han, «falt en mann ned av trestammen?» De sa at Gissur Hvite var død. Da mælte Håvard: «Mindre hell hadde skuddet enn jeg tenkte.» De svarte: «Ulykken var stor nok og ikke skal du volde flere.» De hugg ham så smått at han vilde vært død, selv om han hadde hatt tre manns liv.

Håkon jarl tykte ille om at Vagn hadde fått grid og sa at det vilde være dem til stor skade. Eirik jarl svarte at om han likte det ille skulde det likevel være slik, og de skiltes i vrede. Vagn fôr bort med Eirik og var hos ham en tid. Dernest fikk Vagn Ingeborg, datter av Torkel Leira, og meget gods med henne. Men om våren fôr han til Danmark og Eirik jarl gav ham tre langskib vel rustet, og de skiltes som venner.

Efter slaget gikk Håkon jarl til Skum Torkelsson og så han hadde fått ulivssår og mælte: «Vondt vil det være for din far om du ikke skal

komme hjem og gå ham til hånde.» Da kvad Skum en vise:

Det sa jarlen
til skibets styrer
syd for havet,
da sårenes spor
såes på mannen:
«Sorg får din far
— det tror jeg for visst —
om du skal dø.»

Da Håkon jarl var femten vintrer gammel fikk han den sønn som het Eirik, og han blev siden jarl. Da Håkon kom tilbake til Norge giftet han sig med Tora, datter av Skage, søster av Tidende-Skofte, som fikk til hustru Ingebjørg, Håkon jarls datter. Svein het en sønn av Håkon jarl og Tora, og Bergljot het deres datter som Einar Tambaskjelver var gift med. Sigurd var den neste, og Erling, Heming og Erlend var også sønner av Håkon jarl. Skofte og Ingebjørg hadde en sønn som het Orm; han var jarl og fra ham stammet Erling jarl.

Skofte var Håkon jarl så kjær at han skulde legge sitt skib nærmest jarlens når de var i havn, og ingen skulde våge annet enn legge bort straks

han kom. Engang hendte det at Skofte kom til jarlen da Eirik, hans sønn, lå i leiet og Skofte bad Eirik legge bort. Men Eirik sa at han ikke vilde. Dette hørte Håkon jarl og bød at tjeldene skulde tas av hans skib og sa at ingen skulde holde leiet for Skofte. Da blev tjeldene også tatt av Eiriks og Skoftes skib. Men da Eirik så at han hadde færre folk lot han sitt skib gli ut av leiet for Skofte.

Høsten efter fôr Skofte mellem sine gårder med ett skib. Det spurte Eirik og rustet ut et jevnstort skib og la til kamp med Skofte og drepte ham og alle hans menn, slik det sies i det kvad som Eyolv Dådaskald diktet om Eirik:

> **Mot utværets sterke herse**
> **seilte sent på dagen**
> **med jevnstor styrke**
> **den unge på havets ski;**
> **da lot skjoldenes vrede**
> **stridsmann Skofte falle;**
> **ulve-metteren ofte**
> **gav ravnene å ete.**

Dette er nevnt som Eiriks første storverk i sagaen om ham. Håkon jarl og Eirik var jevnlig siden uforlikte.

Efter jomsvikingeslaget tyktes Håkon jarl være helt herre over riket siden han hadde seiret over så store høvdinger, og han syntes da ikke ha grunn til å reddes for danene i sitt rike. Da tok han til å bli hård mot landsfolket, og pengekjær og passet ikke loven. Men verst var det at han var usedsmann mot kvinner, og hans menn gjorde som han. Ikke blev spart hverken stormenns frendkoner eller hustruene til både mektige og ringe. Det blev talt meget om hvor lite vennesæle jarlen og hans folk var, og da bøndene spurte hans fremferd, sa de at de ikke vilde tåle slikt. En vinter efter jomsvikingeslaget samlet bøndene hær mot Håkon jarl og hans menn. Han var da i Gauldalen på den gård som heter Rimul og blev der drept av Skofte Kark, sin skosvein. Erlend, sønn av Håkon jarl, blev drept med en rorstang, da han løp over bord, men hans brødre drog fra landet. Eirik fôr øst i Svearike til møte med Olav Sveakonge og var lang tid hos ham i gode kår og herjet vidt om i Østervei, slik Tord Kolbeinsson sier:

Krigeren seiret
i kamp mot fyrster;
for Sigurds bror

bukket danene under.
Røveres fiende! Folkets svik
sendte snart efter
Håkon i døden.
Mennenes skjebne skifter.

Men til det land som
den kjekke kriger
hadde vunnet i kamp
kom Trygves sønn vestfra.
Mere i hug Eirik
hadde mot kongen
enn andre han viste;
slikt var å vente av ham.

Vred søkte trønders jarl
råd hos svearnes konge;
tross viste trønderne.
Det kunde ingen hindre.

OM OLAV TRYGVASON.

Olav Digerbein, sønn av Harald Hårfagre, var far til kong Trygve som var gift med Astrid, datter av Eirik Bjodaskalle syd fra Oprestad. Deres sønn var Olav som i barnealderen fôr med sin mor til ukjente land. Han og alle hans ætt-menn tok ophold øst i Holmgard hos Valdemar Gamle. Han vokste både i styrke og alder, men mest i slik klokskap og djervhet som pryder en gjev høvding. Han nød stor heder, slik han for-tjente, av kongen og alle hans menn. Kong Valdemar satte snart Olav til høvding innen hirden og til å styre over de hærmenn som verget kongens land, og han øket gardamennenes rike. Olav gjorde mange storverk i Gardarike og vidt om i Østervei og i Sydlandene og Vesterlandene, slik Halfrød Vandrødaskald sier:

Det har jeg hørt at
borg-bryter samlet
høie dynger av lik.
Ravnene fikk drikke.
Siden felte fyrsten,
hovenes fiende,
jemter og vender.
Slik blev hans vane.

Horders sverd-djerve herre
gav hugg blandt goter;
jeg har hørt den gavmilde
søkte mot Skåne.
Skibenes styrer
drepte i Danmark
syd for Heidaby
mange stridsmenn.

Trygves sønn hugget
ofte sakserne ned
så likene lå
til føde for ulven.
Den vennesæle drott
gav de mørke ulver
å drikke blodet
av mange friser.

Med blod farvet fyrsten
sverdene ved Holmen

og østpå i Gardarike.
Ikke skjuler jeg det.
Den mektige hærmann
fylte Valkere med falne;
fyrsten gav lik-fugler
flemingers kjøtt.

Den unge konge kjempet
hårdt i slag med angler;
spydregnets styrer
myrdet northumbriske menn.
De som bygget Bretland
blev banket av fyrsten.
og kymbrene falt.
Ravnens sult blev stillet.

Den gavmilde gram
hadde sverdlek på Man.
Stridsmannen ødet
skotter med sverdet.
Bue-bærer bragte
døden til irer
og til ø-menns hær.
Lyst hadde fyrsten på ry.

Kong Olav Trygvason hadde to hustruer, Geila den Venderske og Gyda den Engelske. Olav blev kristnet vest i Syllingene. Han kom til Norge vest fra England, slik det før blev

sagt i Tord Kolbeinssons kvad. Olav kom vestfra på den tid da Håkon var drept, og han søkte nord i landet. Da han kom til Trøndelag tok alle trønder vel imot ham, og først gauldølene.

De slog sig sammen fordi både bøndene og han var vanskelig stillet. Trønderne trengte en høvding de kunde ha tillit til, eftersom de hadde samlet sig mot Håkon og drept ham, og han hadde mektige og djerve sønner til å ta hevn. Kong Olav var også vanskelig stedt; hans far var blitt tatt av dager og alt hans rike hærtatt og han hadde vært utlæg fra sine frender og sin odel helt fra barndommen. Bøndene hadde stor hjelp og mange menn å by kongen, men han skulde til gjengjeld være en gjev og klok høvding for dem. Ofte hadde han vært vanskelig stillet, men hadde alltid greid sig. De blev samtykte i denne sak og Olav blev tatt til konge på Øreting, og han sverget å holde loven. De bandt ved avtaler at de skulde yde hverandre hjelp i alle ærefulle saker.

Da fôr kong Olav over Norge og la det under sig helt nord fra landegrensen og syd til Danmark. Han blev mektig og gjev, men hadde stort strev og mange vanskeligheter mens han

var konge over Norge. Han var den første av Norges konger som hadde den rette tro til Gud, og ved hans styring og makt blev hele Norgesvelde kristnet, og Orknøyene og Færøyene, Hjaltland og Island og Grønland. Mange stor-tidender hendte under dette kristnings-verk før så meget godt vant frem.

Kong Olav lot reise kjøpstad i Nidaros, hvor det før bare var en gård. Han lot drepe store høvdinger som vilde reise sig imot kristendommen, men noen gav han store len for å styrke sin sak. Erling Skjalgsson fikk Astrid, søster av Olav, og han hadde kongens ombud overalt øst i landet. På Lade var da den største hovedgård i Trøndelag. Kong Olav lot gjøre et skib på Ladehammeren. Det var meget større og prektigere enn andre langskib; det hadde 34 rum og dragehoder prydet med gull; skibet blev kalt Ormen Lange. Ingen mann ombord skulde være yngre enn tyve år og ingen eldre enn seksti. Mange krav var satt til de menn som skulde være på Ormen. Ingen fikk være på skibet om han ikke var en modig mann, og det fins mange fortellinger om at der bare var kjemper, men ingen stakkar eller reddhare.

SLAGET VED SVOLDER.

Svein Danekonge tyktes ha tapt de store eiendommer som Gunhild, hans hustru, skulde ha i hjemmefølge, fordi Tyre satt på de gårder som kong Harald, hennes far, hadde gitt henne. Men skjønt Burisleiv hadde det land som skulde ha vært Tyres hjemmefølge, syntes han at han var sveket, fordi konen ikke kom til ham. Efter Gunhilds krav og egging sendte kong Svein menn efter Tyre og lot henne føre med makt til Vendland til kong Burisleiv, og han holdt bryllup med henne. Men hun vilde ikke ha en hedensk mann nu mer enn før; hun var hos kongen i syv netter, og i den tid vilde hun hverken spise eller drikke. Med sin fosterfars råd løp hun bort i en skog og like til hun kom til sjøen og

der fikk de et lite skib og fôr til Danmark. Men hun torde ikke legge til der, fordi hun fryktet at kong Svein, hennes bror, straks vilde la henne bringe tilbake til Vendland om han fikk vite at hun var kommet dit. Hun fôr da lønnlig til Norge til kong Olav og bad ham gi sig hjelpe-råd. Han tok imot henne og gjorde henne til sin hustru uten kong Sveins samtykke. Hun bad ofte kong Olav at han skulde hente det gods hun hadde hos kong Burisleiv i Vendland og sa at hun hadde lite av det som hun med rette eide. Da rustet kongen ut en ferd fra landet, bød ut meget folk og hadde 60 skib. Han fôr øst til Vendland gjennem danekongens rike men uten hans vilje. Kong Olav fikk meget gods og tok med sig alt han vilde. Kong Burisleivs datter Astrid, som var gift med Sigvalde jarl i Jomsborg, hjalp ham i denne sak. Da kong Olav fôr fra Vendland seilte han over til Danmark med liten bør og i fagert vær; de mindre skib fôr i forveien men de større kom efter, for de trengte mere vind enn de mindre. Ved en holme utenfor Vendland var mange store høvdinger kommet sammen. Denne holme heter Svolder. I flåten var Svein Danekonge, som tyktes ha mange

store saker mot kong Olav. Det var den ene, at Olav var gift med Tyre, hans søster, og hadde fått henne uten hans lov. Den annen sak var at han sa Olav hadde slått sig ned i Norge, hans skattland, som kong Harald, hans far, hadde lagt under sig. Sigvalde var med danekongen fordi han var hans jarl. I denne flåte var en annen stor høvding, Olav Svenske, som tyktes ha grunn til hevn mot kong Olav for den vanære, at Olav hadde brutt festermålet med Sigrid, Olav Sveakonges mor, datter av Skoglar-Toste, og hadde slått henne. Sigrid var da Svein Danekonges hustru og hun ivret meget for at Svein skulde gjøre kong Olav mén og skam. I denne hær var også Eirik jarl Håkonsson som tyktes ha størst sak imot kong Olav og de menn som hadde vært tilstede ved hans far Håkons drap, og som drev hans sønner fra landet og slog sig ned i riket efterpå.

Astrid hadde gitt kong Olav elleve skib og denne hær skulde følge kongen til han kom forbi Danmark. Men dét var grunnen til at Burisleiv og Astrid tok så vel imot kong Olav, at Geila som Olav hadde vært gift med da han var i Vendland, var datter av kong Burisleiv og søster

til Astrid. Ialt hadde Olav Trygvason 71 skib, slik Haldor Ukristne sier:

Eyners edle fyrste
fôr fra syd og hadde
en og sytti skib
— sverdet blev rødt i striden —
da jarlen hadde samlet
skåningers skib til slag.
Brått blev da freden
brutt mellem menn.

Disse høvdinger hadde en veldig hær; de la sig i en havn innenfor holmen. Kong Olavs skib drog forbi dem i leden da høvdingene stod oppe på holmen og så at flåten seilte østfra. De så at småskibene seilte bort og efter dem kom et stort skib, og meget staselig. Da sa kong Svein: «La oss fare til skibene. Der seiler Ormen Lange østfra.» Eirik jarl svarte: «La oss vente litt ennu; de har flere storskib enn Ormen Lange.» Og så var det. Dette skib eide Styrkar fra Gimsar. Da så de et annet stort og vel rustet skib med dragehode i stavnen. Kong Svein mælte: «Nu farer Ormen Lange forbi; la oss ikke være for sene til å dra mot dem.» Eirik jarl svarte: «Ikke kan dette være Ormen Lange. Ennu har

få av storskibene seilt forbi, men de har mange.» Så var det som jarlen sa. Nu fôr noen skib bort før et skib med stripet seil kom forbi. Det var en skeid og meget større enn de andre skib de hadde sett seile. Da kong Svein så at det ikke hadde dragehode, stod han op; han lo og sa: «Redd er Olav Trygvason nu; ikke tør han seile med hodet på dragen sin. La oss fare til og legge hårdt imot.» Da svarte Eirik jarl: «Ikke er dette kong Olav, herre. Jeg kjenner dette skib, ofte har jeg sett det. Det eier Erling Skjalgsson, og det er bedre for oss å legge til denne kamp efterat han er fart bort. På Ormen er modige menn innenbords; vi skal nok vite det om vi møter Olav Trygvason. Bedre er det for oss at dette skib mangler i flåten, så vel rustet som det er.» Da mælte Olav Sveakonge: «Ikke skulde vi kvie oss for å legge til slag mot Olav, selv om han har et stort skib. Det er skam og vanære og det vil spørres i alle land at vi ligger her med en mengde folk mens han seiler forbi oss i leden.» Da svarte Eirik jarl: «Herre, la dette skib seile. Jeg kan si eder den gode tidende at Olav Trygvason ikke har seilt forbi oss og idag vil I få det vilkår å kjempe imot ham. Nu

er her mange høvdinger, og jeg venter en slik strid at vi alle skal få nok å gjøre før vi skilles.» Da sa danene igjen, da et stort skib kom forbi: «Dette må være Ormen Lange, men ikke vil Eirik jarl kjempe og hevne sin far.» Jarlen svarte meget vred og sa, at danene ventelig hadde mindre lyst til å kjempe enn han og hans menn. Da ventet de ikke lenge før tre skib kom seilende, og det ene var meget større enn de andre og hadde gyldent hode. Nu sa alle at jarlen hadde talt sant, «og her farer nu Ormen Lange.» Eirik jarl svarte: «Ikke er dette Ormen Lange,» men bad dem likevel legge frem om de vilde. Da tok Sigvalde jarl sin skeid og rodde ut til skibene og lot heise et hvitt merke. De senket seilet og ventet. Dette store skib var Tranen, som Torkel Nevja, kongens frende, styrte. De spurte Sigvalde hvad som var på ferde. Han sa dem den tidende om Svein Danekonge «som Olav Trygvason trenger vite, så han kan ta sig iakt.» Torkel lot skibet drive og ventet. Da så kong Svein og hans menn at fire skib kom seilende, og ett meget stort med dragehoder som var å se på som rent gull. Da sa alle på én gang: «Et veldig skib er Ormen

Lange. Så vakkert langskib fins ikke i verden og gjevt verk er det å gjøre noe så fagert.» Da mælte Svein Danekonge: «Høit skal Ormen Lange bære mig. Den skal jeg styre i kveld før sol går ned;» han ropte til sine folk at de skulde gjøre sig rede. Da sa Eirik jarl så få menn hørte det: «Selv om Olav Trygvason ikke hadde større skib enn det vi nu kan se, vilde kong Svein med bare danehæren aldri klare å ta det.» Da Sigvalde så hvor skibene seilte bad han Torkel Nevja føre Ormen inn under holmen. Torkel sa det var bedre å seile med storskibene ute på havet enn å fare langs land der børen var liten. Men likevel drog disse fire inn under holmen fordi de så noen av sine skib ro der og tenkte at noe måtte være hendt; de bautet op mot holmen, lot seilene falle og tok til årene. Dette store skib blev kalt Ormen Korte; da så høvdingene hvor tre meget store skib kom seilende, og det fjerde sist. Da sa Eirik jarl til kong Svein og Olav Sveakonge: «Stå nu op og gå til skibene. Nu vil jeg ikke nekte at det er Ormen Lange som kommer, og nu vil I møte Olav Trygvason.» Da tidde de alle, og mange blev redde og fryktet sin bane. Olav Trygvason så

at hans menn hadde lagt sig inn under holmen, og tenkte de måtte ha spurt tidender. Han vendte også disse skib innover og lot seilene falle. Sigvalde styrte sin skeid inn langs holmen imot kongenes folk som kom utover. Av denne grunn kvad Stevne om Sigvalde:

Ei vil jeg nevne
(men nær ham stevne,
niddings nese
er krum nedad)
den mann som svek
kong Svein fra landet,
og narret Trygves
sønn ved sin tale.

Svein Danekonge og Olav Sveakonge og Eirik jarl hadde avtalt sig imellem at om de felte Olav Trygvason skulde den som var nærmest ta hans skib og alt det gods de fikk i slaget. Men av Norgesvelde skulde hver av dem ha en tredjedel.

Da så kong Olav og hans menn at de var sveket og at hele sjøen var dekket med hærskib omkring dem. Men kong Olav hadde få folk fordi hæren hadde seilt ifra ham, slik Halfrød sier:

Jeg vet at fyrsten
som fremmet striden
hårdt måtte savne
trøndernes følge.
Mange tok flukten.
Ene kjempet kongen
mot to drotter og jarlen.
Det er stolt å minnes.

Da la de tre høvdinger frem på hver sin kant. Svein Danekonge med sine menn, Olav Sveakonge med sveahæren og Eirik jarl med sin hær. Da sa en klok mann som het Torkel Dyrdil til kong Olav: «Her er en altfor stor hær til at vi kan kjempe imot den, herre. La oss heise seilene og fare ut til havs efter våre folk. En mann er ikke redd om han mener han ikke klarer alt.» Da svarte kong Olav høit: «Legg skibene sammen og teng dem. Ta hærklærne på og dra sverdene. Ikke skal mine menn tenke på flukt.» Dette ord sanner Halfrød på denne vis:

Nevnes skal det ord
som mennene sier
dåd-sterke kriger talte
til drengene før kampen.
Hærmannen bad kjemper

ei på flukt å tenke.
Slikt ord vil minnes
av folkets fører.

Da spurte Olav Trygvason sine menn: «Hvem er høvding for den hær som ligger oss nærmest?» De svarte: «Vi tror det er Svein Danekonge.» Da mælte kong Olav: «Ikke skal vi frykte dem, for aldri har daner fått seier når de kjempet på skib mot nordmenn.» Kong Olav spurte videre: «Hvem ligger der ute med mange skib?» Det blev sagt ham at det var Olav Sveakonge. Kong Olav sa: «Ikke trenger vi frykte slike hestespisere som svearne; bedre var det for dem å slikke blot-bollene sine enn å søke op på Ormen Lange under eders våben.» Da spurte Olav Trygvason videre: «Hvem eier de store skibene som ligger der ute fra flåten?» Det blev sagt ham at det var Eirik jarl Håkonsson med Jernbarden, som var et meget stort skib. Da mælte kong Olav: «Mange høiættede menn er samlet mot oss i denne hær og av disse folk kan vi vente en hård kamp. De er nordmenn som vi og har ofte sett blodige sverd og mangt et våbenskifte, og de mener de har grunn til å møte oss idag, og så er det også.» Disse fire høvdinger,

to konger og to jarler, la til kamp imot Olav Trygvason, men Sigvalde er lite nevnt i slaget. Likevel sier Skule Torsteinsson i sitt kvad at Sigvalde var der:

Frisers fiende jeg
fulgte og Sigvalde,
— min ungdom gav mig heder,
nu merker menn jeg eldes —
da i kamp vi til spyd-sang
bar blodige sverd
imot krigeren sydpå
ved Svolders munning.

Denne kamp var meget hård og blodig. Da falt danene mest for de var nærmest nordmennene. De holdt ikke stand mot dem og la ifra og ut av skuddhold, og det gikk med denne hær slik Olav Trygvason hadde sagt. Men likevel var striden skarp og lang; mange falt på begge sider, men flest av svearne, og det kom dit at Olav Svenske så at det beste råd for ham og hans folk var å ligge lengst borte, og han lot skåte bort; men Eirik jarl lå langskibs imot. Kong Olav Trygvason hadde lagt Ormen Lange mellem Ormen Korte og Tranen og de minste skib ytterst. Men Eirik jarl lot dem hugge fra

eftersom de blev ryddet og la imot dem som var tilbake. Da kong Olavs mindre skib blev ryddet løp mennene unda og søkte op på de større skib. Ved dette blev det stort mannefall i begge flokker, men eftersom folk falt på Eirik jarls skib kom like mange isteden av svear og daner, men ingen kom istedenfor de folk som falt for kong Olav. Alle hans skib blev da ryddet uten Ormen Lange, for den var bord-høiest og best rustet. Sålenge det var folk til det søkte de op på Ormen, slik at den hadde fulltallig mannskap selv om noen falt der. Da Ormen Korte og Tranen var ryddet lot Eirik dem hugge fra, og siden blev Jernbarden lagt langskibs med Ormen Lange, slik Haldor Ukristne sier:

Ei var det lett for
Ormen den Lange
— sverd støtte sammen
og skjold blev skåret sønder —
da brynje-bæreren
la Barden, den bord-høie
ved Ormens side.
Jarlen kjempet ved holmen.

Gang av skarpe sverd
gikk om Ormen Lange,

lenge kjempet menn
hvor gylne spyd gjaldet.
Frem fulgte fyrsten
svenske stridsmenn sydpå
og dristige daner
i sverdenes stevne.

Ikke tror jeg jarlen
skånsom var i slaget;
hærmenn søkte frem
imot kamp-djerve konge,
— fjord-landet fikk du —
da i striden du seilte
Barden mot Ormen Lange.
Siden sultet ei ulven.

Denne kamp var så hård fordi Eiriks menn søkte djervt frem, men mest fordi Olavs folk verget sig mandig, og fra alle sider la skib imot Ormen; men de som verget den var så ivrige at de gikk overbord og ned i sjøen og sank med sine våben; de husket ikke annet enn at de kjempet på land og vilde alltid frem; så kvad Halfrød:

Såret sank stridsmenn
ned fra Ormen;
de søkte ei ly

for spydenes uvær.
Selv om dyre drott
råder for Ormen
vil den lenge savne
slike gjeve svenner.

Da falt mennene først midtskibs der bordene var lavest, men fremme i stavnen og akter i forrummet holdt mennene lengst ut. Da Eirik jarl så at Ormen var tom midtskibs gikk han op med femten mann. Ulv Røde og andre stavnboer blev dette vâr og løp ned fra stavnen og søkte så hårdt mot det sted jarlen stod, at han måtte trekke sig unda og tilbake på sitt skib. Da han kom over på Barden egget han sine menn til å søke vel frem, og de gikk da annen gang op med mange folk. Ulv og alle stavnboene var da kommet til løftingen, men hele forskibet blev ryddet. Da søkte Eirik jarls folk fra alle kanter imot kong Olav og hans menn, slik Haldor Ukristne sier:

Den hug-glade fyrste
egget modige menn,
Olavs krigere sprang
tilbake over toften.
Fiende-skibene lå

rundt om kjekke konge.
Våbnene vendtes
mot venders drapsmann.

Da søkte Eirik jarl akter mot forrummet med sine menn og fikk hård motstand. Kong Olav hadde hele dagen stått i løftingen på Ormen. Han hadde gyllent skjold og hjelm og en tung ringbrynje som var så sterk at ingen ting festet på den; likevel er det sagt at spydene fløi tett om løftingen, for alle kunde se kongen; hans våben var lett kjennelige og han stod høit i løftingen. Ved siden av Olav stod Kolbjørn stallare rustet på samme vis som kongen.

Nu gikk det i denne kamp slik det var å vente, der modige menn møtes, at de falt som hadde færrest folk. Og da alle Olavs folk var falt, løp han selv overbord og holdt skjoldet over hodet, og så gjorde også Kolbjørn stallare; men hans skjold kom under ham i sjøen slik at han ikke sank. De menn som var på småskibene tok ham op og trodde det var kongen selv. Han fikk grid av jarlen. Efter det løp alle de overbord som stod igjen, men de fleste var såret. De som blev tatt op av sjøen fikk grid; det var Torkel Nevja, Karlshode, Torstein og Einar Tambaskjelver.

Men da striden var forbi tok Eirik jarl Ormen Lange og Olavs andre skib og våben efter mange menn, som hadde båret dem mandig like til døden. Det har Halfrød sagt at Torkel Nevja flyktet da alle kong Olavs skib var ryddet:

Gullets bærer så Tranen
og Ormene flyte tomme
— glad farvet han rødt
spydet i striden —
før vågsomt den kloke,
kamp-kjekke Torkel
stupte fra skibet
og la bort på svøm.

Dette slag har vært det mest kjente i Nordlandene fordi det blev fortalt om det mandige forsvar og om angrepet og seieren, og at det skib blev vunnet på dyp sjø, som ingen mann mente kunde tas med våben; men mest er det talt om slaget fordi der falt den høvding som var mest navngjeten på dansk tunge. Så avholdt var kong Olav, at folk vilde ikke høre på at han skulde være falt, men sa at han var i Vendland eller i Sydrike, og mange frasagn er gjort om det. Men hans kjæreste venner sa at det måtte være løgn, og folk sier at Halfrød Vandrøda-

skald, den mann som hadde elsket kongen så meget, fikk vanhelse av sorg efter hans fall og den trykket ham like til døden. Om dette sier Halfrød:

Jeg vet ei om han
som gav lik-fugler føde
kan levende høre
skaldens lovkvede,
eller om drotten er død;
begge deler som sant
ofte blir sagt mig.
Sår fikk kongen sikkert.

Om Trygves svik-løse sønn
meldte en stridsmann
at mennenes fyrste lever;
mange bringer bud om
at kong Olav uskadt
er sluppet fra slaget;
men det er verre enn så,
de sier ei sannhet.

Og videre kvad han dette:

Jeg hører, da land-hæren
med mange modige menn
trøstet sig til strid
imot trøndernes konge,
kom ei krigeren

med livet fra kampen;
fjern ifra sannhet
er folkenes tale.

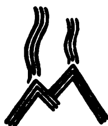
Han kvad også:

Ennu sier somme
at kongen bar sår,
men siden er kommet
fra malm-møtet østpå.
Fra striden i syd
nu er spurt for sant
at fyrsten er falt.
Jeg tror ei annen tale.

Dernest sa han:

Død tror jeg nordmenns
kamp-djerve drott;
kongen kommer ei mer.
Herlige stridsmann segnet.
Den gode grams fall
endte gleden for menn.
Freden er borte
med Trygves flukt-sky sønn.

NORGES DELING.

Før høvdingene skiltes efter slaget delte de Norgesvelde mellem sig. Eirik jarl fikk hele den tredjedel av landet som de var blitt enige om. Kong Svein gav Eirik å styre en del av det rike som han eide i Norge, men likevel hadde kong Svein hele Viken under sig østfra til Lindesnes. Så sa Tord Kolbeinsson:

> Efter kampen las landet
> under fyrsten, fra Veiga
> til Agder eller lenger.
> Jeg velger mine ord.
> Fra syd blir nu sagt
> at kong Svein er død;
> hans gårder er øde.
> Liten glede får de fleste.

Kong Olav Svenske fikk ved denne deling stor makt over hele Oplandene og nord i Trøndelag; han satte Svein jarl Håkonsson til å råde for det, og han skulde betale skatt til kong Olav Svenske.

Brødrene Eirik og Svein fôr da til Norge, og Eirik hadde Ormen Lange, slik Haldor Ukristne sier:

Ormen Lange førte
hjelm-dekte fyrste
til sverdenes stevne;
mennene prydet skibet.
Sydpå efter slaget
tok jarlen ved Ormen.
Hemings ættgode bror
måtte først kjempe.

OM EIRIK JARL HÅKONSSON.

Eirik la da under sig Norge slik det før er sagt, og de to brødre var jarler og Eirik var den mektigste. Hans hustru var Gyda, datter av Svein Danekonge; deres sønn var Håkon. Eirik var i lang tid en stor hærmann og meget seiersæl. Han gjorde det storverk at han drepte Tidende-Skofte, som før er skrevet. Neste gang kjempet han øst i Gautland og herjet vidt om der, drepte meget folk og tok noen til fange og lot dem føre til skibene; de blev løst ut med meget gods. Den tredje kamp hadde han mot jomsvikingene. Fjerde gang kjempet han i Øresund; han ryddet der fire skib for daner. Den femte kamp hadde han mot vikinger syd på Staur; han drepte mange, og noen drev han på

sjøen. Dernest fôr han øst i Gardarike mot Valdemar Gamle og herjet vidt om i hans rike. Han brøt ned Aldeigjaborg og tok der meget gods; han søkte ennu lenger øst i Gardarike, fôr overalt med herjing og brente borger og kasteller, men bøndene løp med sine eiendeler til skogene. Siden tok han i Østersjøen om høsten tre vikingeskib, drepte hele hæren og tok skibene og alt godset. Dernest drog han op i Østre Gautland og brente mange gårder og fôr tilbake med stort hærfang. Derfra fôr han østover med hærskjold omkring i alle sysler, og efter det hadde han kamp med Olav Trygvason. Eirik gjorde landgang i Skåne og tok der meget gods; før han kom til skibene hadde han et stort slag med landets menn og fikk seier. Efter det tok han utenfor Yggjastad fire knarrer som kjøpmenn eide. Noen løp overbord, men noen blev fanget og bundet mens jarlen og hans menn delte deres klær. Alle disse kamper regnet Eyolv Dådaskald op da han diktet om Eirik det kvad som heter Banda-dråpa.

På den tid da Olav Trygvason var konge i Norge herjet Eirik jarl mest i Gardarike i kong Valdemars land, og det gjorde han til hevn og

av uvennskap mot kong Olav efter sin far Håkon jarls fall.

Jarlene hadde latt sig døpe og holdt fast ved kristendommen, men de tvang ingen til å bli kristen. De lot hver gjøre som han vilde, og i deres dager gikk det så meget tilbake med kristendommen, at det nesten var helt hedensk på Oplandene og inne i Trøndelag, men kristendommen holdt sig ved sjøen.

Eirik jarl holdt ikke oppe kjøpstaden i Nidaros, men sørget for gården på Lade på samme vis som da Håkon jarl levde, og der satt Eirik oftest når han var i Trøndelag. Han lot reise kjøpstad i Steinkjer, og fikk bragt til sig både skatt og landskyld til hvert sted hvor han tok ophold. Det var da fred og gode år. Jarlene holdt lovene vel og gav strenge straffer. De giftet sin søster Bergljot med Einar Tambaskjelver, og han var dem fulltro. Alle lendermenn var Eirik jarls venner undtagen Erling Skjalgsson. Så sa Tord Kolbeinsson:

Før var de fleste
herser, uten Erling,
venner av jarlene.
Gull-rike gram jeg priser.

Da Eirik jarl rådde for Norge fikk Svein Danekonge banesott vest i England, og han hadde da vunnet meget av England fra kong Adalråd, som på den tid styrte der. En ung høvding som het Knut, sønn av kong Svein, tok da makten i Danmark. Han hadde det samme mål som hans far hadde hatt, og få vintrer efter sin fars død rustet han ut en stor hær fra Danmark og fôr vest til England. Han sendte bud til Eirik jarl, sin måg, at han skulde fare med ham, og han tyktes få stor hjelp ved det, for Knut var da så ung at han ikke var eldre enn tretten vintrer, men Eirik var en stor stridsmann, klok og heldig i kamp. Eirik jarl gjorde sig rede til å dra fra Norge vest til England, og han satte Håkon, sin sønn, som var tolv vintrer gammel, til å råde for landet halvt med Svein, og fôr siden til møte med kong Knut. De drog begge sammen med hærskjold vidt om i England og hadde mange kamper, slik Tord Kolbeinsson sier i det kvad som han diktet om Eirik jarl. Dette stemmer med det Ottar Svarte sier, der han regner op i Knutsdråpa hvor mange slag de hadde før England blev vunnet. Eirik jarl fikk bane i England da han var kommet fra

Rom, og døde av blodtap efter en årelating. I denne tid rådde jarlene Svein og Håkon sammen for Norge og riket stod i alt på samme vis som før.

OLAV DEN HELLIGES FERDER I FREMMEDE LAND.

En sønn av Harald Hårfagre var Bjørn, far av Gudrød, far av Harald Grenske som var gift med Åsta, datter av Gudbrand Kula. Deres sønn var Olav Digre som fôr fra landet i sin ungdom, og med ham hans fosterfar Rane. Olav hadde sin første kamp øst ved Sotaskjær, og siden fôr han til Østersjøen og kjempet øst i Øysysla og fikk seier. Tredje gang kjempet han øst i Finnland og hadde hell. Den fjerde kamp hadde han i Sudvik i Danmark og seiret. Femte gang kjempet han i Kinlimafjorden mot en ridderhær og vant over den. Dernest fôr han vest til England og kjempet ved Londons broer

mot daner, som herjet der og var vikinger, slik Sigvat skald sier:

Rett er at snare fyrste
søkte i sjette møte
strid med anglenes hær;
mot Londons bro drog Olav.
Bet der velske sverd,
vikinger verget diket.
På sletten ved Sudvirke
somme hadde boder.

Der verget danene borgen, men Olav søkte mot dem og hjalp kong Adalråd. Om dette sier Ottar Svarte:

Du kom til landet og skaffet
Adalråd riket tilbake;
mektig var du og hjelp
bragte du mennenes venn.
Hård var kampen da du
Jatmunds ætling førte
til hans eget fredland
der ætten fordum rådde.

Den syvende kamp hadde Olav på Ringmarahede. Den ottende da han vant Kantaraborg, og der kjempet han også mot daner og vender; de var danekongens menn. Så sier Sigvat:

Jeg vet at fyrsten,
farlig for vender,
fikk åttende strid ved virket.
Hirdens herre trengte frem.

Den niende kamp hadde han ved Nyjamoda, og Sigvat sier at han kjempet mot daner:

Nu har jeg nevnt
stridsmannens niende kamp;
danehæren østfra falt,
spydene drev om Olav.

Den tiende kamp hadde han med vikinger på Høle; der brøt han ned et kastell og kjempet der også mot daner. Den ellevte strid hadde han i Grislapolle. Derfra fôr han vest i Fetlafjord og hadde der sin tolvte kamp. Så drog han sydover og kjempet i Seljapolle; der gikk han op i Gunvaldsborg og fanget Geirfinn jarl. Han fôr videre syd til Karlså og herjet på begge sider av åen. Da vilde han fare ut til Norvasund og lå lenge og ventet, men fikk ikke bør.

Der fikk han den åpenbaring, at Gud vilde at han ikke skulde dra lenger mot syd, men heller fare nord til Norge, sitt ætt-land, og der skulde han være konge til evig tid. Han gjorde så,

vendte tilbake med sin hær og kom til Peita og gikk op langs Leira og kjempet der, og brente den kjøpstad som heter Varrande. Vinteren efter satt Olav ved Signa, og sendte sin fosterfar Rane i forveien til England for å skaffe ham hjelp ved pengegaver og vennskapsord. Så gjorde han, fôr vidt om i England og kom helt til London og fredet landet for ham. Våren efter fôr Olav med sine skib vest til England og hadde kamp ved Jungafurda og fikk seier. Den syttende kamp hadde han vest for Valde og seiret jevnlig.

På den tid da Olav var vest i Peitaland døde Eirik jarl Håkonsson vest i England, før Olav siste gang kom dit. Da var det gått fjorten vintrer efter Olav Trygvasons fall. To vintrer før hadde Eirik jarl fart fra Norge til England.

KONG OLAV DEN HELLIGE KOMMER TIL NORGE.

Dernest gjorde Olav, sønn av Harald Grenske, sig rede og drog med to knarrer vest fra England, og hadde med sig 120 mann, alle rustet med brynje. De fikk hårdt vær på havet og så stor sjø at det nesten gikk på livet løs. Men på grunn av den hær som var innenbords og kongens lykke løiet stormen av. De kom inn ved Stad og landet ved en liten ø som heter Sæla. Da mælte Olav og sa at de hadde tatt land på en heldig dag, og han regnet det for et godt varsel at de var kommet til Sæla. De gikk op på øen og kongen satte den ene fot der det var leire og sank i kne. Da sa kongen: «Nu falt jeg.» Rane svarte: «Ikke falt du, herre. Nu festet du fot i Norge.» Kongen lo til det og sa: «Så kan være, om Gud vil.»

De gikk da ned til skibene og seilte syd langs landet forbi Fjordene, og la sig inn fra leden der det heter Saudungssund. De la ett skib på hver side av sundet og hadde et stort taug imellem dem. Samtidig rodde Håkon jarl Eiriksson mot sundet med en fullt rustet skeid. Han trodde det var kjøpmenn som lå i sundet, og lot ro frem mellem skibene. Da drog Olavs menn op tauget midt under kjølen på skeiden. De hadde bundet det til gangspillet og så snart det fikk feste i skeiden gikk den op akter og stupte frem, slik at sjøen falt inn om saksene og fylte skibet og veltet det. Kong Olavs folk tok Håkon jarl op av vannet og alle de menn som de nådde, men somme var drept ved stenkast og skudd. Nu blev jarlen ledet op på kongens skib; han var da sytten vintrer gammel og den fagreste mann som folk hadde sett. Hans hår var stort og fagert som silke, og et gullbånd var bundet om hodet. Han satte sig ned i forrummet. Da sa kong Olav: «Ikke er det løiet om eder frender at I er vakre menn, men eders lykke er nu tilende.» Jarlen svarte: «Det er ikke en ulykke som er hendt oss. Det har lenge vært så at den ene høvding har seiret over den andre. Jeg er

såvidt kommet ut av barneårene, og vi var nu ikke rede til å verge oss, og ikke visste vi at ufred var i vente. Kan være det går oss bedre en annen gang enn nu.» Da mælte kong Olav: «Tenker du ikke nu, jarl, at det her er gått slik, at du efter dette hverken vil få seier eller useier.» Jarlen svarte: «I får råde denne gang, herre.» Da sa kong Olav: «Hvad vil du gjøre om jeg lar dig fare bort hvor du vil, hel og uskadt?» Jarlen spurte hvad han krevde. «Ikke annet,» sa kong Olav, «enn at du farer fra landet og gir op ditt rike, og sverger mig ed på at du fra nu av aldri drar til kamp imot mig.» Jarlen svarte og sa at han vilde gjøre så. Da sverget Håkon jarl kong Olav ed på, at han aldri skulde kjempe imot ham eller verge Norge mot kong Olav. Da gav kongen Håkon og alle hans menn grid; skibet blev rettet op og jarlen tok imot det og rodde bort.

Om høsten seilte Håkon vest til England og fôr til møte med kong Knut, sin morbror, og sa ham hvorledes han og Olav Digre hadde skiltes. Kong Knut tok vel imot ham og satte ham til jarl innen hirden, og gav ham stort len og rike. Han dvelte der lang tid i stor ære.

OLAV DEN HELLIGE SOM KONGE I NORGE.

Kong Olav fôr efter dette syd langs landet og øst i Viken, satte op sine skib og drog om høsten op på Ringerike til sin stefar Sigurd. Han var gift med kong Olavs mor Åsta, datter av Gudbrand Kula. Kong Sigurd tok vel imot sin måg, og han var der nesten frem til jul, og kong Sigurd stelte for dem med megen heder, gav dem annen hver dag kjøtt og øl, men annen hver dag smør og brød og melk å drikke.

Litt før jul fôr kong Olav nord til Trøndelag den øvre vei med sin hær; han spurte at Svein jarl var inne i Steinkjer. Jarlen hadde da juleveitsle der. Da kong Olav kom i Orkedalen, fikk han der tre skib og rodde inn efter fjorden, og

hadde motvind. Men da Einar Tambaskjelver fikk nyss om kong Olavs ferd, sendte han noen av sine menn på en skute til Svein jarl, og de kom til ham midt på natten med denne tidende; jarlen og hans menn stod da op og gikk ombord på to skuter som fløt tjeldet foran gården og rodde om natten ut til Skarnsund. Men i dagrenningen så de hvor kong Olav fôr, og Svein jarl vendte da sine skib inn under land, til kongen var kommet forbi, og siden rodde han videre ut efter fjorden. Kong Olav tok alt det Svein hadde samlet til jule-veitsle, og siden holdt han ting med inntrønderne, og de tok ham til konge og sverget ham ed; dernest fôr han ut til Nidaros og mintes at hans frende Olav Trygvason hadde latt reise kjøpstad der. Da lot kong Olav flytte tømmer dit for å lage sig herberge. Litt senere kom Svein jarl en natt uventet ned fra Gauldalen og hadde mange folk. Men kong Olav kom sig unda på sine skib og rodde ut av elven og mistet få menn. Jarlen lot brenne alt tømmer til husene, slik Tord Sjåreksson sier:

Halv-bygde brente
kongens hus ved Nid;

ild felte hallen,
aske falt over hæren.

Kong Olav drog med sine skib til Orkedalen og fôr derfra landveien til Oplandene og drog under sig mange folk; om våren fôr han ut til Viken og Sigurd hans måg med ham. Kong Olav fikk ved gaver vennskap med mektige menn i Norge. Om vinteren hadde han latt gjøre et langskib og i fremstavnen var et kongehode som han skar selv. Skibet var stort og blev kalt Karlhovde; han styrte det selv. Og da skibene var rede holdt han ut efter Viken, og la dem ved Nesjar innenfor Grenmar.

Svein jarl samlet en hær straks efter at kong Olav var borte fra Trøndelag; han bød ut almenning over hele Trøndelag og Hålogaland, og da han fôr sydover holdt han overalt ting med bøndene og fikk mange folk, og fôr med hæren inntil han kom øst for Nesjar og la sig der. Kong Olav hadde mindre folk enn jarlen, men likevel la kongen til møte med ham og la Karlhovde mot jarlens skib og tenget sammen stavnene og la bord ved bord. Dette slag stod palmesøndag. Sigvat forteller best om denne kamp i Nesjavisene.

Jeg vet at krigeren
øst for Agder
lot Karlhovde legge
nær jarlens skib.

Denne kamp blev lang og endte slik det var Guds vilje, at kong Olav fikk seier. Mange skib blev ryddet for jarlen, og det var nær ved at jarlens egen skeid var blitt tatt; for kong Olavs menn hadde festet stavnljåer i skeidens kølle. Men stavnen blev hugget av skeiden og slik kom skibet løs. Jarlen kom bort ved Einar, sin mågs hjelp; Einar lot kaste et taug over til hans skib. Da flyktet jarlen og alle hans folk, uten de som fikk grid. Sigvat begynner Nesjavisene slik:

Om våren drog dristig
drotten øst fra Viken,
men jarlen kom nordfra.
De seilte svarte planker.
Mangt kan jeg melde
krigere som ei var der
om mennenes møte.
Furet blev sundene.

Her blir sagt at da kvadet blev diktet var disse tidender nettop hendt, og at han som laget

det selv var med i slaget; i samme kvad sier han videre:

Den gylne stang fôr fremad
da krigere, fulle av kamplyst
gikk med den ættstore konge
under merkene på skibet.

Og dernest kvad han:

Selv bød Svein å hugge
hårdt de svarte køller
— da lå vi nær ham
og håpet på bytte —
dengang hæren hugget
til ravnenes glede
i skeidens stavner.
Føde fikk Odins fugler.

Her vises til det som før blev sagt; og videre kvad han dette:

Den kloke inntrøndske mø
ei dadler vårt verk iår;
kongens folk var færre.
Det holder jeg for visst.
Heller vil kvinnen,
om valg hun har,
håne den flokk
som falt i kampen.

Han kvad også dette:

Ei høvelig vet jeg
de menn som fordum
holdt vel sitt ord
fant sviket mot drotten.

Dette sikter til at trønderne hadde sverget kongen ed og ikke holdt den, men kjempet mot ham i Svein jarls hær; videre kvad han:

Hård strid hadde Olavs
hird på palmesøndag.
Jeg bar en hjelm fra Peita
og tok den ei av før påske.

Svein jarl fôr syd til Danmark og derfra øst til Svitjod til møte med sveakongen, og sa ham denne tidende. Kong Olav tok vel imot jarlen og bød ham være hos sig i Svitjod; men jarlen vilde herje om sommeren i Østervei, og så gjorde han. Da det blev høst var han kommet øst i Kirialaland; derfra fôr han op i Gardarike med hærskjold; der fikk han sott og døde. Einar Tambaskjelver fôr tilbake til Svitjod og var der mange vintrer i sveakongens rike eller i Nordhelsingland, og stundom i Danmark.

Kong Olav Digre la da under sig hele Norge

øst fra Elven og nord til Gandvik. Han var den første vinter øst ved Raumelven og lot gjøre en jordborg, der det nu heter Sarpsborg, og der laget han istand til kjøpstad. Samme vinter holdt kong Olav stevne med de hedenske herredskonger fra den øvre del av landet, og da kong Olav fant at de ikke vilde ta ved kristendommen, tok han på én morgen ni konger, lot noen blinde og noen lemleste på annen vis, men noen gjorde han utlæg. Kong Olav la så stor vekt på at alle menn i hans rike skulde være kristne, at enten måtte de late livet eller fare av landet, det tredje vilkår kongen satte var at de skulde ta dåpen. Det var da ingen dal som ikke kristne menn bygde.

Mellem kong Olav Haraldsson og sveakongen Olav Eiriksson var stor ufred. Sveakongen sa at kong Olav hadde tatt hans skattland. De drepte menn for hverandre, og hver av dem brente store bygder for den annen. Dette tyktes ille for begge landsfolk, og mektige menn gjorde det råd å skape forlik mellem kongene, og de fikk saken fremmet slik at Olav Sveakonge skulde gifte Ingegerd, sin datter, med kong Olav Haraldsson.

Det hendte en dag da Olav Svenske var ridd ut med sine høker og hunder og kom tilbake før dugurdsmål og hadde veidet fem traner, at han gikk til sin datter Ingegerd og viste henne sin fangst og sa til henne: «Vet du noen konge, som har veidet mere på en morgenstund?» Men hun svarte: «Det var større fangst da Olav Haraldsson tok ni konger på en morgen og la hele deres rike under sig.» Da svarte Olav Sveakonge meget vred: «Altfor tidlig elsker du Olav Digre; ennu har du aldri sett ham, og likevel akter du ham mere enn mig. For dette skal du aldri få Olav Digre.» Efter det nektet Olav Svenske stevne og forlik med Olav Norgeskonge. Men da kong Olav fikk nyss om dette, sendte han noen av sine menn øst til sveakongen og krevde at han skulde holde fast ved avtalen og forliket. Sveakongen svarte og sa at Olav Digre ikke kunde vente å få Ingegerd, som var datter av både konge og dronning. «Jeg har,» sa han, «en annen datter som heter Astrid. Henne skal han få om han vil, med gods og eiendommer som jeg før hadde gitt Ingegerd.» Kong Olavs sendemenn fôr tilbake og sa ham dette.

Sigvat skald hadde vært med i denne ferd, og han diktet en flokk om den som heter Østferdsvisene, og i dette kvad sier han meget om ferden. Kong Olav søkte råd hos sine venner, om han skulde ta imot dette vilkår eller få strid med sveakongen. De fleste ønsket at han skulde ta forlik og sa at det ventelig var nok å ha fiendskap med danene, som i lang tid hadde hatt stort velde i Norge. Med sine venners råd forlikte kong Olav sig med sveakongen og fikk hans datter Astrid; deres datter var Ulvhild, som blev gift med hertug Otto i Brunsvik. Fra dem stammet keiser Otto, sønn av hertug Henrik.

Olav Svenske giftet siden Ingegerd, sin datter, med kong Jarusleiv, sønn av kong Valdemar i Holmgard, og kong Olav i Norge og Ingegerd sendte hverandre mange kostelige ting og sine tillitsmenn. Da var Ragnvald jarl Ulvsson, dronning Ingegerds frende, i Gardarike. Han var en meget god venn av kong Olav, slik Sigvat sa, da han var kommet tilbake fra en sendeferd for kong Olav øst til Gardarike:

> Fast skal du, fyrste,
> holde fred med Ragnvald;
> både natt og dag

tenker han på ditt tarv.
Hver av dine menn
som østpå vil fare,
får hjelp av Ragnvald.
Like visst er det.

Kong Olav hadde også megen ufred med danene. De sa han hadde slått sig ned i deres skattland. Det var kjøpfred dit fra Norge. Men det blev ikke noe av striden av den grunn at alle de største danehøvdinger var vest i England, så det var ingen til å føre kampen.

Kong Olav lot reise kjøpstaden i Nidaros, bygget kirke der og la gods til den. Han lot også reise kirke i hvert fylke og gav dem innkomster.

Da kong Olav var blitt enevoldskonge i Norge, ordnet han lovene med de viseste menns råd, og satte dem slik som de siden har vært.

Da Sigurd Syr var død var det ingen mann i Norge som bar kongenavn ved siden av kong Olav. Men det hadde ikke hendt i Norge siden Harald Hårfagre styrte; i mellemtiden hadde det vært herredskonger.

Kong Olav var den første av Norges konger som la under sig og tok skatt av Orknøyene og Hjaltland og Færøyene. Så sa Ottar:

Du holder fast ved
tjodkongers velde.
Som dine menn nu
hjaltlendinger hylder dig.
Før dig vi fikk, fyrste,
rådde ingen kamp-glad
Yngling her øst, som
kuet øene vestpå.

Kong Sigurd Syr og Åsta hadde tre sønner, den eldste het Gudrød, den andre Halvdan og den yngste Harald. Deres datter het Gunhild, som var gift med Kjetil fra Ringanes.

Kong Olav var en mektig mann innenlands og gav strenge straffer; han var klok og gjev. Da stormennene så at kongen lot mektige og ringe ha samme dom, likte de det ille, for lendermennene var da så stride og umedgjørlige at somme ikke vilde føie sig hverken for konger eller jarler. De mente de ikke hadde langt å regne frem i ætt til kongebårne menn eller andre store høvdinger. Da blev stormennene stride mot kongen, og den verste var Erling Skjalgsson, som på den tid var den mektigste lendermann i Norge.

Tore Hund var også en mektig mann. Han

hadde fart til Bjarmeland og drept der en mektig manns sønn som het Karle; han hadde vært med ham på ferden. Kong Olav sendte menn for å ta Tore, og han blev tvunget til å bøte for sin illgjerning og fôr av landet. Mange andre lendermenn var kongen utro i sine råd.

Da Olav Sveakonge døde tok hans sønn Anund riket efter ham; han blev kalt Jakob. Han var sin måg kong Olavs venn; de sendte menn sig imellem og hadde samråd.

På den tid styrte Ulv, sønn av Torgils Sprakalegg, Danevelde. Hans hustru var Astrid, datter av Svein Tjugeskjegg. En sommer bød kong Olav ut leding fra Norge og fôr med en stor hær syd langs landet og til Danmark og herjet om Skåne, Halland og Sjelland. Anund Sveakonge fôr med en hær av svear og gauter østfra, og de herjet overalt hvor de kom og tenkte å legge under sig hele Danmark. Knut spurte vest til England at det blev herjet i Danmark. Han fôr vest fra England med mange folk, slik Sigvat skald sier i den arvedråpa som han diktet om Knut Gamle:

Knut var under himlen. —
Dane-fyrstens fagre

sønn med det skarpe blikk
hørte om hæren fra øst.
Vestfra skred skibenes
flokk som førte
Adalsråds fiende
ut fra landet.

Og kongens drager
bar i børen
blå seil ved rå.
Dåglings ferd var dyr.
Men de kjøler
som kom fra vest
fôr over havet
frem til Limfjord.

I denne samme dråpa sa Sigvat om kong Olavs ferd nordfra:

Knut var under himlen. —
Det er mig sagt
at Haralds ætling
hadde kamphug.
Olav, den årsæle
fyrste, lot flåten
fare fiskens veier
syd fra Nid.

Folk forteller
at svale kjøler

seilte kongen nordfra
til slette Selund.
Med annen hær
av svenske menn
drog kong Anund
frem mot danene.

Ved sitt krigstog
de kjekke konger
ikke klarte
å kue Danmark.
Da lot slemt
daners drapsmann
herje Skåne.
Den ypperste fyrste.

Da fôr kongene Olav og Anund øst gjennem Øresund og herjet i den østre del av Skåne og om Småland. Det skjedde da som ovenfor blev nevnt i kvadet at kong Knut kom vestfra til Limfjorden. Han drog sammen en veldig hær og fôr efter dem mot øst. De møttes på østkysten av Skåne der det heter Helgå. Det blev et stort slag og mange falt på hver side fordi ingen av hærene vilde flykte. Så sier Sigvat:

Jyllands herre
kom til landet
og hindret herjing.

Folket priste hans ferd.
Ikke vilde
daners verge
ha ran i sitt rike.
Den ypperste fyrste.

Dette slag mintes også Ottar da han diktet om Knut:

Kampdjerve konge
svearne knekket
øst ved Helgå.
Ulven fikk føde.

Tord Skjåreksson laget en arvedråpa om kong Olav og nevnte også denne strid:

Olav, egders herre,
hadde kamp mot jyders
kjekke ætling, han som
hugger ringer sønder.
Skarpt skjøt imot ham
skåningers konge.
Sveins sønn var ei kraftløs.
Ulver hylte over lik.

Efter slaget fôr Anund Sveakonge øst til Sverige, men kong Olav lå efter med sin hær i Kalmar og vilde vente på at danehæren drog bort. Kong Knut vendte tilbake med sine folk og la

sig i Øresund og mente at han skulde møte kong Olav der når han fôr hjem til Norge.

Da kong Knut lå i Øresund sendte mange av Olavs lendermenn hemmelige bud til ham og bad kong Knut om fred og støtte. Da kong Olav spurte at Knut holdt sine folk samlet og at danehæren ikke trakk sig unda, syntes han det var stor fare ved å dra med få folk mot slik hær, skjønt han var dristig og hadde vakkert folk, og han mintes hvorledes det var gått Olav Trygvason, da han trøstet sig så meget til stor-skibene og sine menns tapperhet at han la frem med få skib imot en stor hær. Da tok kong Olav det kloke råd at han gikk av sine skib der det heter Barvik, og fôr så den øvre vei om Gautland og Småland og dernest over Vestre Gautland og ned til Viken.

En gammel høvding og klok mann som het Hårek fra Tjotta, sønn av Eyvind Skaldespiller, sa til kongen at han ikke orket gå så lang vei. Han sa han heller vilde fare hjem på sitt skib til Norge. Han diktet denne vise:

Det råd har jeg tatt å
ride lange veier
herfra på havhestens rygg

heller enn, gavmilde herre,
å gå, selvom Knut
i Øresund ligger
med mange hærskib.
Menn kjenner mitt mot.

Han la ut sitt skib og rodde syd langs Skåne og seilte om natten, og i dagrenningen drog de mot Øresund. Da lot Hårek legge ned seilet og masten og bredte grå tjeld over skibet mellem stavnene, og lot ro i noen rum både akter og forut og alt så tomt ut midtskibs. Slik drog de nordover gjennem sundet med vind og strøm. Kong Knuts skib lå på begge sider, somme ved Skåne og somme ved Sjelland. Da sa noen vaktmenn: «Der farer et skib gjennem sundet.» En mann svarte: «Det er et gammelt skib; se hvor grått og bleket det er. Det må være en sildeskute; skibet er tungt lastet og det er få menn på det.» Slik fôr Hårek igjennem Øresund og forbi kong Knuts hær; da steg solen op. Dernest vendte de inn under land, reiste masten og satte op den gyldne stavnpryd og værfløien og heiste seilet. Det var av håløygsk vadmel, hvitt som sne, og stripet. Skeiden gikk da frem i sundet. Kong Knuts folk så hvor skibet seilte

og syntes det var fagert. Da sa de til kong Knut, at der måtte kong Olav ha seilt gjennem sundet, siden skibet var så vakkert. Kong Knut svarte: «Dette må ha vært en av kong Olavs folk, men ikke han selv. Det kan være at Hårek fra Tjotta seilte der. Han drog også forbi oss i Beltesund da vi mente å ha tatt ham.» Hårek seilte nord langs landet. Da han kom ut av Øresund, kvad han denne vise:

Skibet lar jeg seile
frem forbi øen.
Ei skal Lunds kvinner
og danske møer le av
at jeg ikke våget,
fagre kvinne, fare
Frodes flate veier
tilbake nu ihøst.

Siden seilte han nord til sine gårder og møtte kong Olav om våren efter i Nidaros, og var da kommet nord fra Hålogaland.

Den samme høst fôr kong Knut vest til England. Først lot han noen av sine menn fare til Norge til gjengjeld for de vennskapsord som kong Olavs lendermenn hadde gitt ham, og

sendte dem store gaver og løfte om sitt vennskap. Sendemennene kom tilbake til kong Knut med de tidender at mange stormenn hadde sverget ed på at de vilde ta Knut til konge over Norge dersom han kom til landet.

OLAV DEN HELLIGES SISTE ÅR.

Om våren efter rustet kong Knut ut en stor hær vest fra England, og hans frende Håkon jarl Eiriksson var med ham. Samme vår kom Sigvat skald til England og aktet å fare til Rom. Da han spurte kong Knuts og Håkons plan kvad han dette:

> Gavmilde Knut og Håkon
> søker på alle vis
> ende Olavs dager.
> Fyrstens fall jeg frykter.
> Måtte mot Knut og jarlens
> ønske han livet redde.

Kong Knut mintes mange saker som han tyktes ha mot kong Olav. Det var den første at kong Olav tok Håkon, hans søstersønn, og

lot ham sverge sig ed og tok fra ham riket og drev ham av landet. Kong Olav hadde også tatt det rike under sig, som i lang tid hadde vært skattskyldig under danekongene. Dernest hadde Olav herjet i kong Knuts land. Kong Knut fôr med sin hær vest fra England til Danmark og kom i Limfjorden og seilte derfra til Norge med 1200 skib og hadde budt ut almenning fra Danmark og England. Han kom med sine folk til Agder og fôr med hele hæren nord langs landet og holdt ting med bøndene. Han blev tatt til konge overalt hvor han kom, og stanset ikke sin ferd før i Nidaros. Der holdt han otte fylkers ting med trønderne og landet blev da sverget ham til på Øreting. Om kong Knuts ferd sier Torarin Lovtunge i det kvad han diktet om ham:

Knut er under solen. —
Min høie herre
fôr hit til landet
med mange menn.
Den dristige drott
førte sin flåte
ut på havet
fra Limfjorden.

Egderne fryktet
krigerens tog,
om enn de er
øvet i strid.
Smykket med gull
var gramens skib.
Mere enn sagn
var slikt et syn.

Og forbi Lister
svarte skib
gled raskt
over havet.
Ekersundet
var mot syd
dekket tett
av sjøenes ski.

Forbi Hjørnagles
gamle haug
de gridfaste
hærmenn gled.
Stolt var å skue
fyrstens ferd
da skibene seilte
nord rundt Stad.

Dernest gav han Håkon jarl, sin frende, å råde for hele Norgesvelde, han som før hadde

vært fanget av kong Olav og hadde sverget ham ed. Siden fôr kong Knut tilbake til Danmark med sin hær.

Kong Olav hadde vært på Oplandene mens kong Knut la under sig alt land ved sjøen, og han hadde latt vokte sine skib i Oslofjorden. Da han spurte at kong Knut var fart bort, drog kong Olav til sine skib og seilte nord langs landet, og da han kom utenfor Jæren, lå Erling Skjalgsson foran ham med mange skuter og et stort langskib, en skeid han hadde eid lenge. Han hadde tatt imot gull av kong Knut for å holde landet under Håkon jarl og kjempe imot kong Olav. Og da han så at kong Olav kom seilende, og tyktes kjenne hans vilje, sa han til sine menn at de skulde seile efter kongen og kjempe mot ham. Men da kong Olav så Erlings flåte bød han å minke seilene. Erling Skjalgsson hadde revet seilet på skeiden, for at den ikke skulde gå fortere enn de andre skib. Da mælte Erling: «Nu firer de seilene og drar unda oss. La oss sette alle seil på skeiden.» Og så blev gjort. Skeiden gikk da fra skutene. Kong Olav stevnet innenfor Bokn og la sig der i sundet bak de øer som heter Tunger. Da seilte

skeiden nord gjennem sundet. De merket ikke noe før skib la mot dem ved begge bord. Det blev en hård kamp, og det var ikke lenge før skeiden blev ryddet. Hvert liv blev drept uten Erling som stod i løftingen. Så sier Sigvat:

Falt ved Bokns kyst var
alle Erlings skibsmenn.
Nord for Tunger vant
skeiden unge skjoldung.
Alene på tomme skib
stod i løftingen lenge
fjernt fra venner
Skjalgs svikløse sønn.

Da gikk kong Olav akter i forrummet. Hans menn søkte imot Erling, men han verget sig mandig; han var meget sterk og den beste stridsmann i hele Norge. Da sa kongen: «Idag vender du åsynet imot, Erling.» «Ja, herre,» sa han. «Åsyn mot åsyn skal ørnene hugges. Vil I gi mig grid, herre?» Kongen svarte: «Ditt åsyn skal merkes før vi skilles.» Da kastet Erling sine våben og gikk ned i forrummet. Kong Olav hadde en liten øks i hånden. Erling slapp skjoldet og tok hjelmen av hodet. Kong Olav stakk øksehjørnet i kinnet på ham og sa: «Litt skal

drotten-svikeren merkes.» Da løp Aslak Fitjaskalle frem og hugg med begge hender i Erlings hode, så han straks falt død om på tiljene. Da sa kong Olav til Aslak: «Et ulykksalig hugg var det! Nu hugg du Norge av min hånd.» Aslak svarte: «Det var ille, herre. Jeg trodde jeg nu hugg Norge i din hånd. Ingen av dine fiender i Norge har vært så mektig som han.» Da gikk kongen op på sitt skib, og de festet skeiden i sundet, heiste seil og fôr nord langs landet.

Kalv fra Egge og alle hans brødre var hos kong Olav da Erling blev drept. Det blir sagt i det kvad som Bjarne Gullbrå-skald diktet om Kalv Arneson:

Kalv, du var ved Bokn
hvor Haralds sønn,
den djerve drott,
østpå bød til kamp.
De brune bord badet
i blod nord for Utstein;
lett er å se, at kongen
ved svik mistet landet.

Skutene kom da efter i sundet; Erlings folk fant skeiden og så at alle var drept. De tok hans lik og gjorde det istand til gravlegging. Erlings

sønner og frender hadde samlet en stor hær og fôr nord efter kongen, og overalt hvor den tidende kom nordefter at Erling var død, gikk det like fort å samle folk i de indre bygder og i Rogaland og Hordaland. Kong Olav kom ikke i land noe sted for bondehæren, og flåten fôr efter ham. Denne vise blev tillagt kong Olav:

Ei er den hvite mann
på Jæren glad inatt.
Hårdt har vi kjempet,
ravnene rev i lik.
Slik har nu sårt
sviket ham skadet;
vred gikk jeg frem på skeiden.
Jorden volder manne-mord.

Kong Olav fôr på sine skib nord til Møre, og spurte der at Håkon jarl hadde samlet en stor hær i Trøndelag, og det med at nesten hele landet hadde sveket ham. Da gikk kong Olav av sine skib der det heter Slygsfjorden og fôr til Oplandene. Før kong Olav fôr av landet skiltes Kalv fra Egge fra ham og fôr nord til sine gårder, men alle hans brødre fulgte kong Olav. Med ham drog også Ragnvald Bruseson som siden blev jarl på Orknøyene. Håkon jarls

menn tok kong Olavs skib, og kastet lodd om hvem som skulde være styresmann. En mann som het Jåkull fikk å styre Skjeggen, og han diktet denne vise:

Jeg fikk styre fra Slyg
skibet som Olav eide.
Sent skal kvinnen spørre
— gavmilde mann —
at jeg ei er modig.
Storm jeg venter mot skuten.
Selv mistet kongen
seieren i sommer.

Da tretten vintrer var gått efter slaget ved Nesjar fôr kong Olav fra landet. Han var øst i Nerike og dvelte der en tid hos Sigtrygg, far av Ivar, far av Sune, far av Karl jarl. Og da våren kom og isen løsnet fôr kong Olav øst i Svitjod til møte med kong Anund, sin måg, og han gav Olav skib. Siden fôr han øst i Gardarike til kong Jarusleiv og blev godt mottatt. Han var der den annen vinter og hadde Magnus, sin sønn, med sig; hans mor het Alvhild.

I den tid da kong Olav var i Gardarike fôr mange av hans venner efter ham nord fra

Norge, og han spurte alle de tidender som hendte i landet.

Den sommer da kong Olav drog til Gardarike, fôr Håkon jarl vest til England efter sin festemø, men da han fôr vestfra med sitt langskib fikk han storm, og jarlen og alle hans menn omkom. Denne tidende kom om høsten til Norge og siden samme høst kom den tilbake til England. Den sommer fôr Kalv fra Egge vest til England efter kong Knuts ordsending. Og før han drog vestfra og vinteren satte inn, gav kong Knut ham det løfte, at dersom han reiste kamp imot kong Olav, om han kom tilbake til landet, og holdt riket imot ham, da skulde Kalv være jarl over landet og styre det for kong Knut slik Håkon jarl styrte for Harald Gormsson. Så sier Bjarne Gullbrå-skald:

Menns verk med pral
å smykke, lyster mig ikke.
Snart du søkte til Knut,
da du skiltes fra Olav.
Londons konge gav dig
land før du fôr vestfra.
Den sak blev fremmet.
Herlig er din heder.

Efter dette sendte kong Olavs venner ham det bud at landet var høvdingløst, og de bad ham fare tilbake til sitt rike. Kong Olav aktet på deres ordsending og drog avsted efter jul. Han lot Magnus, sin sønn, bli igjen til fostring hos kong Jarusleiv. Men han selv og hans folk fôr om vinteren østfra på isen helt til havet, og da det blev vår seilte han over havet til Svitjod til kong Anund, sin måg, og fikk folk av ham. Derfra drog han til Helsingland, og det var en meget tung ferd; de fôr gjennem skoger og over vann, og bar på mange steder sine skib på skuldrene mellem vannene og kom sig frem med meget strev.

Da kong Olav var kommet ut av Sveavelde, søkte han efter i sin hær, og i hæren fantes 900 hedenske menn. Han bad da alle fare tilbake som ikke vilde la sig døpe, og sa han vilde ikke dra mot landet med hedensk hær. Og da tok 500 mann ved dåpen men 400 vendte tilbake. Kong Olav kom ned til Sula i Verdalen og fôr derfra ut til Stiklestad. Da var Harald, hans bror, med ham og han var da femten vintrer gammel. Så sier Tjodolv:

Fra den falne Olav
skiltes han nødig.
Fyrsten på femten vintrer
måtte skjule sig.

Der var også biskop Sigurd, Ragnvald Brusesson, Finn Arneson, Torberg, Arne og Kolbjørn, fire Arnesønner. Kongens frende Dag var ikke kommet. Der kom bondehæren imot ham, håløyger, trønder, mører og alle nord for Stad. Disse var høvdinger for bøndene: Kalv Arneson, Hårek fra Tjotta, Tore Hund, Erlend fra Gerde, Aslak fra Finnøy, og den største del av lendermennene nord for Stad.

Kong Olav talte til Harald, sin bror, og bad ham ikke være med i slaget, for det tyktes ham at han ikke var våbenfør. Harald svarte og kvad en vise:

Jeg vil verge den fløi
hvor jeg står i striden,
kvinnens ønske det er.
Rød blir skjoldets rand.
Den unge kamp-djerve dikter
viker ei for våben;
sverd svinges i striden.
Menn søker møte med oss.

Der blev en stor og hård kamp. Kong Olav den Hellige falt og mange av hans menn: Bjørn stallare og Kolbjørn Arneson, men mange kom sig med nød unda. Harald Sigurdsson blev hårdt såret. Ragnvald Bruseson og Dag Ringsson drog efter dette til ukjente land. En stor mengde falt også av bøndene, og mange gjeve menn.

Efter kong Olavs fall blev hans lik ført ut til Kaupangen og jordet der. Og straks blev det da mange jertegn både av hans blod og legeme.

ORDTYDINGER.

Side 6 Yngve-ætling: Ynglinge-kongene hadde navn efter Yngve, sagnkonge i Upsala. — Frøys lek: kamp.

» 7 Østrøn: jfr. norrøn; her: norsk.

» 13 Velsk: fra Frankrike. — Østmenn: nordmenn.

» 26 Grimsby ligger i Linconshire syd for Humber, ikke i Northumberland. — Haugsfljot: nu ukjent.

» 27 Torv-Einar var sønn av Ragnvald Mørejarl; han rådde for Orknøyene. — Bretland: Wales.

» 28 Einherjer: de falne helter som var i Valhall.

» 29 Sigmund og Sinfjatle: av Volsungenes ætt.

» 30 Bjarmeland: landene om Hvitehavet.

» 34 Brennøyene: ved Gøtaelvens munning. — Vardøyene: ved Halland. — Myl og Mystrasund: i Halland.

» 36 Feøy: Flatseterøy ved Frei. — Freidarberg: på Frei.

» 37 Rastarkalv: på Frei.

» 39 Nevgilde-skatt: en kopp-skatt.

» 44 Gaute-Ty: Odin. — Gondul og Skogul: to valkyrier.

» 45 Gram: konge, fyrste.

» 46 Odins klær: brynjer.

» 47 Langskjegger: en slags stridsøkser.

» 50 Munin: en av Odins to ravner. — Alrekstad: nu Årstad ved Bergen.

» 56 Odins viv: jorden.

» 57 Frø fra Fyrisvolden: gull. — Lyse mel o.s.v.:

gull. — Fullas hodebånd: gull. — Mor av jotners fiende: Tors mor, gudinnen Jord, jorden.

Side 58 Aglo: i det nuværende Skatval sogn i Sør-Trøndelag fylke. — Ty: Odin.

» 60 Vina: Dvina.

» 61 Sysla: fastlandet overfor Øsel.

» 72 Frode: Frode den Fredsomme, dansk sagnkonge.

» 73 Almenning: fullt opbud, opbud av alle menn.

» 78 Kaste blotspån: bloting for å rådspørre gudene. — Fôr til frett: til spørsmål.

» 93 Skugge: på Sunnmøre.

» 94 Hærøyene: vest for Hareidland. — Hod: Hareidland.

» 95 Elfter: ukjent sted; må ha ligget på innsiden av Hareidland.

» 99 Vågar: nu Vågan i Lofoten.

» 100 Yrjar: Ørlandet. — Gimsar: Gimse i Gauldalen.

» 112 Oprestad: på Jæren.

» 113 Horg: små offerhus. — Heidaby: i Slesvig.

» 114 Valkere: øen Walcheren i Holland. — Fleminger: fra Flandern. — Kymbrer: fra Cumberland. — Syllingene: Scillyøyene vest for Cornwall.

» 120 Eyner: fra Eynafylke i Inntrøndelag.

» 135 Veiga: en ø i det sydlige Hålogaland.

» 137 Staur: visstnok den sydøstlige spiss av Femern.

» 138 Aldeigjaborg: byen Ladoga i nærheten av sjøen av samme navn. — Yggjastad: Ystad i Skåne.

» 142 Sotaskjær: Sotholmen i Södermanland. — Øysysla: Øsel. — Sudvig: Søndervig i Jylland. — Kinlimafjorden: i Frisland.

» 143 Sudvirke: Southwork i London. — Ringmarahede: i Østangeln (det sydlige Norfolk). — Kantaraborg: Canterbury.

» 144 Nyjamoda: ukjent stedsnavn i England. — Høle: ukjent. — Grisla-polle: ukjent, visstnok i Frank-

rike. — **Fetlafjord:** ukjent, i Frankrike. — **Seljapolle:** ukjent, visstnok i det sydvestlige Frankrike eller i Nordspania. — **Gunvaldsborg:** ukjent. — **Karlså:** visstnok Guadalquivir. — **Norvasund:** Gibraltar.

Side 145 **Peita:** Poitou sønnenfor Loires munning. — **Leira:** Loire. — **Varrande:** Guérande i Bretagne. — **Signa:** Seinen. — **Jungafurda:** ukjent. — **Valde:** ukjent.

» 146 **Sæla:** Selja. — **Saudungssund:** Sauesund i Askvoll herred.

» 150 **Skarnsund:** vestenfor Inderøy.

» 151 **Nesjar:** halvøene mellem Langesundsfjorden og Tønsbergfjordens munning.

» 152 **Kølle:** fortsettelsen av kjølen, som raker op forut og akter.

» 154 **Kirialaland:** Karelen.

» 155 **Elven:** Götaelven. — **Gandvik:** Hvitehavet. — **Raumelven:** Glåma.

» 160 **Knut var under himlen:** resten av omkvedet fins s. 162 og 163: Den ypperste fyrste.

» 161 **Dågling:** konge. — **Selund:** Sjelland.

» 164 **Barvik:** i Blekinge.

» 166 **Beltesund:** Storebelt. — **Frodes flate veier:** sjøen.

» 169 **Knut er under solen:** resten av omkvedet er: bedre enn alle.

» 170 **Hjørnagle:** nu Tjernaglen sydligst i Sunnhordland.

» 171 **Tunger:** øene nord for Tungenes.

» 172 **Skjoldung:** konge.

» 174 **Slygsfjorden:** i Valdal innerst ved Storfjorden på Sunnmøre.

« 177 **Sula:** nu Sulstuen øverst i Verdalen.

» 179 **Kaupangen:** Nidaros.

TRYKT HOS FABRITIUS & SØNNER, OSLO

89008577009
b89008577009

